

**VI MIĘDZYNARODOWE
SYMPOZJUM
NAUKOWE**

Polskiego
Towarzystwa
Psychologii
Behawioralnej

**6th INTERNATIONAL
SCIENTIFIC SYMPOSIUM**
*of Polish Society
for Behavioral Psychology*

**VI MIĘDZYNARODOWE
SYMPOZJUM
NAUKOWE**

Polskiego
Towarzystwa
Psychologii
Behawioralnej

**6th INTERNATIONAL
SCIENTIFIC SYMPOSIUM**
*of Polish Society
for Behavioral Psychology*

Collegium Novum
Uniwersytetu Jagiellońskiego
Kraków, 19-20 marca 2010 r.

*Jagiellonian University,
Collegium Novum
Cracow, March 19-20, 2010*

Burrhus Frederic Skinner
20 III 1904 - 18 VIII 1990

Przewodniczący VI Międzynarodowego Sympozjum Naukowego PTPB

dr Przemysław Bąbel

Komitety Naukowy

prof. William M. Baum

(University of California, Davis)

prof. dr hab. Jan Czesław Czabała (APS, IPiN)

prof. dr hab. Maria Kielar-Turska (UJ)

prof. dr hab. Edward Nęcka (UJ, SWPS)

prof. dr hab. Paweł Ostaszewski (UW, SWPS)

*prof. dr hab. Wojciech Pisula (PAN,
WSZiP im. H. Chodkowskiej)*

prof. Howard Rachlin (Stony Brook University)

prof. dr hab. Jan Strelau (SWPS)

dr hab. Ewa Czerniawska, prof. UW

dr hab. Krzysztof Krzyżewski, prof. UKSW

dr hab. Agnieszka Niedźwieńska (UJ)

dr hab. Romuald Polczyk (UJ)

dr Przemysław Bąbel (UJ)

dr Monika Suchowierska (SWPS)

Komitety Organizacyjny

mgr Anna Ziółkowska – Przewodnicząca

mgr Beata Wasylewicz – Sekretarz

mgr Agnieszka Baran

mgr Krystian Barzykowski

mgr Ewa Iskierka-Kasperek

mgr Maciej Michalski

Joanna Grzymała-Moszczyńska

Zuzanna Gućwa

Patryk Mazurkiewicz

Maciej Mozolewski

**VI Międzynarodowe Sympozjum Naukowe PTPB
zostało dofinansowane ze środków:**

Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego

Rady Kół Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego

Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego

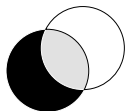
**TOWARZYSTWO DOKTORANTÓW
UNIwersytetu Jagiellońskiego**

Organizator

**polskie towarzystwo
psychologii behawioralnej**

Współorganizator

**Sekcja Psychologii Międzykulturowej
Koła Naukowego Studentów Psychologii UJ**

Patronat medialny

Charaktery
magazyn psychologiczny

President of the 6th International Scientific Symposium of PSBP

dr Przemysław Bąbel

Scientific Committee

prof. William M. Baum, PhD
(University of California, Davis)

prof. Jan Czesław Czabała, PhD (APS, IPiN)

prof. Maria Kielar-Turska, PhD (UJ)

prof. Edward Nęcka, PhD (UJ, SWPS)

prof. Paweł Ostaszewski, PhD (UW, SWPS)

*prof. Wojciech Pisula, PhD (PAN,
WSZiP im. H. Chodkowskiej)*

prof. Howard Rachlin, PhD
(Stony Brook University)

prof. Jan Strelau, PhD (SWPS)

prof. Ewa Czerniawska, PhD

prof. Krzysztof Krzyżewski, PhD

Agnieszka Niedźwieńska, PhD (UJ)

Romuald Polczyk, PhD (UJ)

Przemysław Bąbel, PhD (UJ)

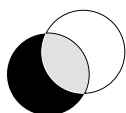
Monika Suchowierska, PhD (SWPS)

Organizer

Coorganizer

*Cross-Cultural Psychology Section
of Scientific Circle of the
Jagiellonian University Students*

Sekcja Psychologii Międzykulturowej
Koła Naukowego Studentów Psychologii UJ

Organization Committee

Anna Ziółkowska, MA – Przewodnicząca

Beata Wasylewicz, MA – Sekretarz

Agnieszka Baran, MA

Krystian Barzykowski, MA

Ewa Iskierka-Kasperek, MA

Maciej Michalski, MA

Joanna Grzymała-Moszczyńska

Zuzanna Gucwa

Patryk Mazurkiewicz

Maciej Mozolewski

**6th International Scientific Symposium of PSBP
is partly financed by:**

Institute of Psychology, Jagiellonian University
Department of Philosophy, Jagiellonian University
Jagiellonian University Ph.D. Student's Association
The Council of Scientific Circles of the Jagiellonian University

TOWARZYSTWO DOKTORANTÓW
UNIwersytetu Jagiellońskiego

Media Partners

Psychological Magazine “Charaktery”

Charaktery
magazyn psychologiczny

Spis treści / *Table of contents*

Wprowadzenie / <i>Introduction</i>	8
Program Sympozjum / <i>Program</i>	12/18
Streszczenia wykładów plenarnych / <i>Abstracts of plenary lectures</i>	23
Streszczenia referatów / <i>Abstracts of presentations</i>	33
Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej / <i>Polish Society for Behavioral Psychology</i>	47
Indeks osobowy / <i>Index of participants</i>	50
Aneks: Sprawozdanie z V Sympozjum Naukowego PTPB	51
Premiera książki „ <i>Analiza zachowania od A do Z</i> ” / <i>Book premiere – “Behavior Analysis from A to Z”</i>	56

Wprowadzenie

Co roku, kiedy siadam, żeby napisać wprowadzenie do książki streszczeń kolejnego Sympozjum, pierwsza fraza, jaka przychodzi mi na myśl, brzmi: tegoroczne Sympozjum jest wydarzeniem szczególnym. Pierwsze Sympozjum było szczególnie, gdyż było... pierwsze. Drugie Sympozjum po raz pierwszy miało charakter ogólnopolski. Trzecie Sympozjum pierwszy raz trwało dwa dni. Czwarte Sympozjum po raz pierwszy (i jak dotychczas ostatni) miało określony temat przewodni. Piąte Sympozjum było wyjątkowe już przez sam fakt jego jubileuszowego charakteru, ale i dlatego, że aktywny udział wzięło w nim wielu wybitnych reprezentantów innych niż behawioralny nurtów psychologii.

Choć fraza mówiąca o szczególnym charakterze Sympozjum przychodzi mi na myśl co roku, to – sprawdzilem – we wprowadzeniu użyję jej po raz pierwszy. W tym roku z pełnym przekonaniem mogę napisać, że VI Międzynarodowe Sympozjum Naukowe Polskiego Towarzystwa Psychologii Behawioralnej jest wydarzeniem szczególnym. Przyczyny są co najmniej trzy. Po raz pierwszy Sympozjum ma charakter międzynarodowy. Po raz pierwszy proporcja wykładów plenarnych do referatów wynosi prawie 1:1. Wreszcie, po raz pierwszy w historii Polskiego Towarzystwa Psychologii Behawioralnej na zakończenie pierwszego dnia obrad wręczone zostaną honorowe członkostwa PTPB. Decyzją Zarządu PTPB z dnia 25 lutego 2010 r. honorowe członkostwa w Towarzystwie przy-

Introduction

The first phrase that comes to my mind every year when I sit down to write an introduction to the abstract book of another Symposium, is that this years Symposium is a special event. The first Symposium was special precisely because it was the first one that took place. The second Symposium was the first one that went national. The third Symposium was the first one to last more than one day. The fourth Symposium was the first (and the only one ever since) to have a specified leading motive. The jubilee character of the fifth Symposium made it special enough, but its uniqueness was further increased by active participation of many outstanding representatives of other than behavioral streams of psychology.

Though the phrase about the special character of the Symposium invades my mind every year, it's the first time (I have checked that) that I am going to actually use it in my introduction. This year I am fully confident to say that the 6th International Scientific Symposium of Polish Society for Behavioral Psychology is a special event. There are at least three reasons to support this claim.

For the first time the Symposium is international. It is also the first time when plenary lectures and presentations are nearly in equal proportions. Last but not least, it is the first time in the history of Polish Society for Behavioral Psychology when the honorary memberships of PSBT are to be presented. On the 25th of February 2010 the Board of PSBT decided to grant hono-

znane zostały dwóm wybitnym przedstawicielom światowej psychologii behawioralnej: prof. Williamowi M. Baumowi oraz prof. Howardowi Rachlinowi.

Program tegorocznego Sympozjum jest bogaty i różnorodny. Składa się na niego 11 wykładów plenarnych i 13 referatów. Tematyka wykładów plenarnych dotyczy aktualnych badań i rozważań teoretycznych z zakresu psychologii behawioralnej, prób ujęcia klasycznych zagadnień psychologicznych z perspektywy psychologii behawioralnej, jak i z pozoru odległych od psychologii behawioralnej problemów, które jednak po bliższym poznaniu okazują się odległe jedynie pod względem terminologicznym.

Tegoroczne referaty prezentowane będą w trzech sesjach tematycznych. W sesji pierwszej przedstawione zostaną najnowsze rezultaty badań nad dyskontowaniem oraz praktyczne odniesienia procesu dyskontowania, szczególnie do problematyki uzależnień i otyłości. Sesja druga poświęcona będzie prezentacji aktualnego stanu rozwoju psychologii behawioralnej w Polsce, a w szczególności doświadczeń w zakresie stosowania terapii behawioralnej w naszym kraju. W trzeciej sesji zaprezentowane zostaną zastosowania psychologii behawioralnej, wykraczające poza terapię behawioralną zaburzeń rozwoju, a obejmujące m.in. sport, rehabilitację neuropsychologiczną, projektowanie stron internetowych oraz terapię pracoholizmu.

rary memberships of the Society to two outstanding representatives of behavioral psychology – prof. William M. Baum, PhD and prof. Howard Rachlin, PhD. They are to be presented with the honorary memberships at the end of the first day of the Symposium.

The program of this year's Symposium is rich and diverse. It consists of 11 plenary lectures and 13 presentations. The subjects of the lectures will be current research and theoretical reflections in the field of behavioral psychology, as well as attempts at formulating classic psychological issues from the standpoint of behavioral psychology, and problems seemingly distant from behavioral psychology, which turn, after closer examination, to be distant only terminologically.

This year's presentations will be organized into three thematic sessions. Results of the most recent research on discounting and practical applications of the process of discounting (considering especially the problems of addiction and obesity) will be presented in the first session. Second session will contain presentations discussing the state of development of behavioral psychology in Poland and focusing on the experience of using behavioral therapy in our country. Various applications of behavioral psychology (beyond therapy of developmental disorders) such as sports, neuropsychological rehabilitation, designing web pages and therapy of workaholism will be presented in the third session.

Tegoroczne Sympozjum nie odbyłoby się bez pomocy i wsparcia wielu osób i reprezentowanych przez nie instytucji. Chciałbym w tym miejscu serdecznie podziękować za wsparcie finansowe organizacji Sympozjum: Pani Profesor Marii Flis – Dziekan Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Pani Profesor Małgorzacie Kossowskiej – Dyrektor Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Panu Dr. hab. Romualdowi Polczykowi – Zastępcy Dyrektora Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Towarzystwu Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Radzie Kół Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Chciałbym także serdecznie podziękować członkom Komitetu Naukowego Sympozjum za wkład merytoryczny w organizację Sympozjum, a szczególnie za wnikliwą ocenę zgłoszonych propozycji referatów w procesie ich selekcji do wygłoszenia podczas Sympozjum. Dzięki pracy Komitetu Naukowego podczas tegorocznego Sympozjum wygłoszone zostaną najlepsze ze zgłoszonych propozycji referatów. Serdecznie podziękowania kieruję także do członków Komitetu Organizacyjnego, którzy pod kierunkiem mgr Anny M. Ziółkowskiej, włożyli bardzo wiele pracy i zaangażowania w przygotowanie tegorocznego Sympozjum.

Mam nadzieję, że tegoroczne Sympozjum będzie okazją do poznania najnowszych rezultatów badań, koncepcji teoretycznych i zastosowań szeroko rozumianej psychologii behawioralnej, a szczególnie do dyskusji, wzajemnego

This year's Symposium wouldn't have happened without the help and support from many people and institutions they represent. At this point I would like to kindly thank for providing financial support to organize the Symposium: to Mrs prof. Maria Flis, Dean of Department of Philosophy, Jagiellonian University; to Mrs prof. Małgorzata Kossowska, Head of Institute of Psychology, Jagiellonian University; Mr Romuald Polczyk, PhD, Vice-Head of Institute of Psychology, Jagiellonian University; to the Jagiellonian University Ph.D. Student's Association and to the Council of Scientific Circles of the Jagiellonian University.

I would also like to express my gratitude to the members of Symposium's Scientific Committee, for their content-related contribution to the Symposium, especially for thorough evaluation of all the projects of presentations submitted to us. Thanks to the work of Scientific Committee the very best of the presentations will be given at the Symposium. I am also very thankful to the members of Organization Committee, who under supervision of Anna Ziółkowska, MA have put very much work and commitment into organizing this year's Symposium.

I hope that this Symposium will provide an opportunity to get in touch with newest research, theoretical reflections and practical applications of widely conceived behavioral psychology; that it will create space for discussions, making new acquaintances and – what is most valuable – entering cooperation. I wish You a fruitful deliberation, many intellectual and social sensations and a good atmosphere of

poznania uczestników i – co szczególnie cenne – nawiązania współpracy. Życzę Państwu owocnych obrad, wielu wrażeń intelektualnych i towarzyskich, a przede wszystkim przyjemnej atmosfery naukowej debaty. Oby VI Międzynarodowe Sympozjum Naukowe PTPB spełniło Państwa oczekiwania!

dr Przemysław Bąbel
Przewodniczący VI Międzynarodowego
Sympozjum Naukowego PTPB

scientific debate. May the 6th International Symposium of PSPB meet Your expectations!

Przemysław Bąbel, PhD
President of the 6th International
Scientific Symposium of PSPB

Program

VI Międzynarodowe Sympozjum Naukowe Polskiego Towarzystwa Psychologii
Behawioralnej, Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego
Kraków, 19-20 marca 2010 r.

PIĄTEK, 19 MARCA 2010 r.

Rejestracja uczestników od godz. 9:00

10:00-10:15

Uroczyste otwarcie VI Międzynarodowego Sympozjum Naukowego PTPB

Wykład inauguracyjny

Prowadzenie: prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

10:15-11:00

Prof. Howard Rachlin

Stony Brook University, Nowy Jork

A Behavioral Account of Altruism and Self-control

Wykład plenarny

Prowadzenie: prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

11:00-11:30

Prof. dr hab. Edward Nęcka

Uniwersytet Jagielloński

Intelligent behavior

11:30-11:55 przerwa kawowa

Wykład plenarny

Prowadzenie: dr hab. Romuald Polczyk

11:55-12:25

Prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

Uniwersytet Warszawski

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Wielkość ma znaczenie (przynajmniej w dyskontowaniu)

Sesja I: Czy lepszy wróbel w garści niż kanarek na dachu? Z badań nad dyskontowaniem i jego praktycznymi odniesieniami

Prowadzenie: dr hab. Romuald Polczyk

12:25-12:40

Magdalena Hajduczek

Uniwersytet Warszawski

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Tempo dyskontowania odroczonej pieniędzy, substytutu pieniądza oraz jedzenia u osób o różnych wartościach wskaźnika BMI

12:40-12:55

Wojciech Białaszek

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Czy opłaca się zostawić najlepsze na później? Dyskontowanie sekwencji odroczonej nagród

12:55-13:10

Adriana Oniszk

Uniwersytet Warszawski

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Impulsywność czy horyzont czasowy? Dyskontowanie wzmocnień otrzymanych w przeszłości a uzależnienia

13:10-13:25

Bernadeta Lelonek

Ośrodek Leczenia Uzależnień w Lublinie

Wykorzystanie terapii behawioralnej w leczeniu osób uzależnionych od grania hazardowego. Doświadczenia kanadyjskie

13:25-13:35 dyskusja

13:35-15:20 przerwa obiadowa

Wykłady plenarne

Prowadzenie: prof. dr hab. Edward Nęcka

15:20-15:50

Dr hab. Ewa Czerniawska, prof. UW

Uniwersytet Warszawski

Does listening to music help cognitive processes?

15:50-16:20

Dr hab. Agnieszka Niedźwieńska

Uniwersytet Jagielloński

Do animals have episodic memory?

16.20-16.45 przerwa kawowa

Wykłady plenarne

Prowadzenie: dr hab. Małgorzata Kossowska, prof. UJ

16.45-17.15

Prof. dr hab. Jan Strelau

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Ivan Pavlov's contribution to psychology of individual differences

17.15-17:45

Dr hab. Krzysztof Krzyżewski, prof. UKSW

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Uniwersytet Jagielloński

Parę uwag na temat Skinnera koncepcji zdarzeń prywatnych

17:45-18.00

Uroczystość wręczenia honorowych członkostw PTPB

19.00-22.00 bankiet

SOBOTA, 20 MARCA 2010 r.

Wykłady plenarne

Prowadzenie: dr hab. Agnieszka Niedźwieńska

9:00-9:45

Prof. William M. Baum

University of California, Davis

Rethinking Reinforcement: Allocation, Induction, and Correlation

9:45-10:15

Dr hab. Romuald Polczyk

Uniwersytet Jagielloński

The learning approach in explaining suggestion and suggestibility

10.15-10.40 przerwa kawowa

Wykład plenarny

Prowadzenie: dr hab. Ewa Czerniawska, prof. UW

10:40-11.10

Prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

Uniwersytet Jagielloński

O zachowaniach werbalnych dzieci o różnej pozycji w grupie rówieśniczej

Sesja II: Psychologia behawioralna w Polsce: doświadczenia i refleksje

Prowadzenie: dr hab. Ewa Czerniawska, prof. UW

11:10-11:25

Przemysław Bąbel

Uniwersytet Jagielloński

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Analiza zachowania w Polsce: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość

11:25-11:40

Ewelina Kanarkowska i Anita Michalska

Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka

Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Zaburzeniem Autystycznym w Gdańsku

Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka jako replika Princeton Child Development Institute

11:40-11:55

Beata Ignaczewska

Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku

Deficyty w teorii umysłu u dziecka ze spektrum autyzmu – z doświadczeń Specjalnego Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku

11:55-12:10

Nela Grzegorzczak-Dłuciak i Ewa Kuliga

Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej

Problemy w terapii czy terapia problemem?

12:10-12:25

Anna M. Ziółkowska

Uniwersytet Jagielloński

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Behawioryzm a pseudonauka w psychologii

12:25-12:35 dyskusja

12:35-14.00 przerwa obiadowa

Wykład plenarny

Prowadzenie: prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

14.00-14.30

Prof. dr hab. Wojciech Pisula

Polska Akademia Nauk

Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Chodkowskiej

Nagradzające własności nowości

Sesja III: Zastosowania psychologii behawioralnej

Prowadzenie: prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

14:30-14:45

Małgorzata Siekańska

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Informacja zwrotna: rodzaje, funkcje i zastosowanie w uczeniu motorycznym oraz wykonaniu

14:45-15:00

Bartłomiej Swebodziński

NZOZ MEDI-system Sp. z o.o. w Warszawie

Stosowana Analiza Zachowania nową perspektywą w rehabilitacji neuropsychologicznej człowieka dorosłego

15:00-15:15

Julita Koszur

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu

Zastosowanie technik behawioralnych w projektowaniu stron internetowych

15:15-15:30

Malwina Szpitalak

Uniwersytet Jagielloński

Pracoholizmu można się nauczyć. Pracoholizmu można oduczyć. Racjonalno-emotywna terapia behawioralna pracoholizmu

15:30-15:40 dyskusja

15:40-16:00

Uroczyste zakończenie VI Międzynarodowego Sympozjum Naukowego PTPB

Program

**6th International Scientific Symposium of Polish Society for Behavioral Psychology,
Jagiellonian University, Collegium Novum
Cracow, March 19-20, 2010**

FRIDAY, MARCH 19, 2010

Registration since 9.00

10:00-10:15

Opening of the 6th International Scientific Symposium of PSBP

Inauguration Lecture

Chairperson: prof. Paweł Ostaszewski, PhD

10:15-11:00

Prof. Howard Rachlin, PhD

Stony Brook University, New York

A behavioral account of altruism and self-control

Plenary Lecture

Chairperson: prof. Paweł Ostaszewski, PhD

11:00-11:30

Prof. Edward Nęcka, PhD

Jagiellonian University

Intelligent behavior

11:30-11:55 coffee break

Plenary Lecture

Chairperson: Romuald Polczyk, PhD

11:55-12:25

Prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

Warsaw University

Warsaw School of Social Sciences and Humanities

Polish Society for Behavioral Psychology

Size matters (at least in discounting)

Session I: From the research on discounting

Chairperson: Romuald Polczyk, PhD

12:25-12:40

Magdalena Hajduczek

Warsaw University

Polish Society for Behavioral Psychology

Discounting rate of delayed money, money substitute and food shown by individuals with different BMI values

12:40-12:55

Wojciech Białaszek

Warsaw School of Social Sciences and Humanities

Polish Society for Behavioral Psychology

Is it worth to save the best for later? Discounting of delayed sequences of rewards

12:55-13:10

Adriana Oniszk

Warsaw University

Polish Society for Behavioral Psychology

Impulsivity or temporal horizon? Past discounting and addictions

13:10-13:25

Bernadeta Lelonek

Addiction Treatment Center, Lublin

Behavioral treatment of pathological gamblers. The Canadian experience

13:25-13:35 discussion

13:35-15:20 lunch break

Plenary Lectures

Chairperson: prof. Edward Nęcka, PhD

15:20-15:50

Prof. Ewa Czerniawska, PhD

Warsaw University

Does listening to music help cognitive processes?

15:50-16:20

Agnieszka Niedźwieńska, PhD

Jagiellonian University

Do animals have episodic memory?

16.20-16.45 coffee break

Plenary Lectures

Chairperson: prof. Małgorzata Kossowska, PhD

16.45-17.15

Prof. Jan Strelau, PhD

Warsaw School of Social Sciences and Humanities

Ivan Pavlov's contribution to psychology of individual differences

17.15-17.45

Prof. Krzysztof Krzyżewski, PhD

Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

Jagiellonian University

A few remarks on Skinner's approach to private events

17.45-18.00

Presentation of honorary memberships of PSBP

19.00-22.00 banquet

SATURDAY, MARCH 20, 2010

Plenary Lectures

Chairperson: Agnieszka Niedźwieńska, PhD

9:00-9:45

Prof. William M. Baum, PhD

University of California, Davis

Rethinking Reinforcement: Allocation, Induction, and Correlation

9:45-10:15

Romuald Polczyk, PhD

Jagiellonian University

The learning approach in explaining suggestion and suggestibility

10.15-10.40 coffee break

Plenary Lecture:

Chairperson: prof. Ewa Czerniawska, PhD

10:40-11:10

Prof. Maria Kielar-Turska, PhD

Jagiellonian University

The verbal behavior of children of different positions in the peer group

Session II: Behavioral Psychology in Poland: Experiences and reflections

Chairperson: prof. Ewa Czerniawska, PhD

11:10-11:25

Przemysław Bąbel

Jagiellonian University

Polish Society for Behavioral Psychology

Behavior analysis in Poland: Past, present and future

11:25-11:40

Ewelina Kanarkowska & Anita Michalska

Institute for Child Development, Special Kindergarten for Children with Autism

Institute for Child Development (IWRD) as a Replica of Princeton Child Development

Institute (PCDI)

11:40-11:55

Beata Ignaczewska

The Center for Children and Adolescents with Autism in Gdansk

Deficits in theory of mind in child with autism spectrum – from experiences of The Center for Children and Adolescents with Autism in Gdansk

11:55-12:10

Nela Grzegorzczuk-Dłuciak & Ewa Kuliga

Polish Behavioral Therapy Association

Problems for the therapy – or is the therapy the problem?

12:10-12:25

Anna M. Ziółkowska

Jagiellonian University

Polish Society for Behavioral Psychology

Behaviorism versus pseudoscience in psychology

12:25-12:35 discussion

12:35-14.00 lunch break

Plenary Lecture

Chairperson: prof. Maria Kielar-Turska, PhD

14:00-14:30

Prof. Wojciech Pisula, PhD

Polish Academy of Sciences,

Helena Chodkowska University of Management and Law in Warsaw

Rewarding value of novelty

Session III: Applications of behavioral psychology

Chairperson: prof. Maria Kielar-Turska, PhD

14:30-14:45

Małgorzata Siekańska

Bronisław Czech University School of Physical Education in Cracow

Feedback: Kinds, Functions and Use in Motor Learning and Performance

14:45-15:00

Bartłomiej Swebodziński

NZOZ MEDI-system Sp. z o.o.

Applied Behavioral Analysis as a new view in neuropsychological rehabilitation for adults

15:00-15:15

Julita Koszur

Warsaw School of Social Sciences and Humanities, Wrocław

Application of behavioral techniques in webdesign

15:15-15:30

Malwina Szpitalak

Jagiellonian University

One may learn how to be a workaholic. One may be taught how not to be. Rational-emo-tive behavior therapy of workaholism

15:30-15:40 discussion

15:40-16:00

Closing remarks

Streszczenia wykładów

Prof. William M. Baum

University of California, Davis

Wzmocnienie rozumiane na nowo: alokacja, indukcja i korelacja

Pojęcie wzmocnienia jest co najmniej niekompletne i prawie na pewno niewłaściwe. Alternatywne zorganizowanie naszego rozumienia zachowania wykorzystuje trzy pojęcia: alokację, indukcję oraz korelację. Alokacja oznacza wybór: każde zachowanie pociąga za sobą wybór i składa się z wyboru. Alokacja zmienia się jako rezultat indukcji i korelacji. Pojęcie indukcji dotyczy takich zjawisk jak zachowania towarzyszące, dodatkowe oraz końcowe – zachowania wywołane w sytuacji pojawienia się pokarmu lub innego filogenetycznie ważnego zdarzenia (Phylogenetically Important Event - PIE). Indukcja przypomina kontrolę bodźcową w tym znaczeniu, że nie istnieje żadna bezpośrednia relacja (typu „jeden do jednego”) pomiędzy wywoływaniem zachowania i wywołującym je zdarzeniem. Zatem PIE przypomina bodziec różnicujący, tylko że PIE jest zależne od filogenezy. Wiele dowodów empirycznych wspiera założenie, że PIE wywołuje zachowania powiązane z filogenetycznie ważnym zdarzeniem. Dowody empiryczne wspierają także pogląd, że bodźce skojarzone z filogenetycznie ważnymi zdarzeniami stają się warunkowymi bodźcami wywołującymi te zachowania. Zależności sprawcze tworzą korelacje pomiędzy zachowaniem

Abstracts of plenary lectures

Prof. William M. Baum, PhD

University of California, Davis

Rethinking Reinforcement: Allo- cation, Induction, and Correlation

The concept of reinforcement is at least incomplete and almost certainly incorrect. An alternative way of organizing our understanding of behavior utilizes three concepts: allocation, induction, and correlation. Allocation means choice: All behavior entails choice and consists of choice. Allocation changes as a result of induction and correlation. The term induction covers phenomena such as adjunctive, interim, and terminal behavior—behavior induced in a situation by occurrence of food or another Phylogenetically Important Event (PIE) in that situation. Induction resembles stimulus control in that no one-to-one relation exists between induced behavior and the inducing event. A PIE thus resembles a discriminative stimulus, except that a PIE depends on phylogeny. Much empirical evidence supports the idea that a PIE induces all PIE-related activities. Empirical evidence also supports the idea that stimuli correlated with PIEs become PIE-related conditional inducing stimuli. Contingencies create correlations between “operant” activity (e.g., lever pressing) and PIEs (e.g., food). Once an activity has become PIE-related, the PIE induces it along with other PIE-related activities. A contingency also constrains possible performances. Allocations that include a lot of operant activity

„sprawczym” (np. naciskanie dźwigni) a PIE (np. pokarm). Kiedy aktywność stanie się zachowaniem skojarzonym z PIE, PIE wywołuje je razem z innymi skojarzonymi zachowaniami. Zależność wpływa także na możliwe wyniki. Alokacje, które zawierają wiele zachowań sprawczych są wybierane, ponieważ mają wysoką wartość (wysoki współczynnik PIE) w ramach ograniczeń występujących w danej sytuacji.

**Dr hab. Ewa Czerniawska,
prof. UW**

Uniwersytet Warszawski

***Czy słuchanie muzyki wspomaga
procesy poznawcze?***

Prezentacja zawiera przegląd danych empirycznych na temat wpływu muzyki poprzedzającej wykonywanie zadań poznawczych i towarzyszącej wykonywaniu zadań poznawczych na uzyskiwane w tych zadaniach rezultaty. W pierwszej części zajęto się wpływem słuchania muzyki na procesy pamięciowe, przede wszystkim w odniesieniu do zapamiętywania i odtwarzania materiału werbalnego. W drugiej części zawarto dane na temat tzw. krótkotrwałego efektu Mozarta, oznaczającego wpływ muzyki na wykonywanie zadań przestrzenno-czasowych. W trzeciej części przedstawiono wpływ muzyki na wykonywanie innych zadań poznawczych, m.in. rozwiązywanie testów inteligencji oraz gry komputerowe. Na zakończenie zestawiono hipotezy dotyczące mechanizmów wpływu słuchania muzyki na procesy poznawcze, takie jak interferencja,

are selected because they have high value (high rate of PIEs) within the constraints of the situation.

Prof. Ewa Czerniawska, PhD

Warsaw University

Does listening to music help cognitive processes?

The paper includes a review of empirical data concerning the influence of music preceding cognitive tasks and accompanying the execution of cognitive tasks on results achieved in that tasks. In the first part data concerning the influence of background music on memory processes, especially coding and recalling of verbal material, are analyzed. In the second part the so called Mozart effect, i.e. the influence of music on spatio-temporal tasks execution is presented. The third part is focused on the influence of music in some other cognitive tasks, like IQ test results and computer games achievements. The paper ends with a discussion of hypothetical mechanisms responsible for the influence of background music on cognitive processes, including interference, priming, modulation of mood and changes in brain activity.

torowanie, modulowanie nastroju oraz zmiany aktywności mózgu.

Prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

Uniwersytet Jagielloński

O zachowaniach werbalnych dzieci o różnej pozycji w grupie rówieśniczej

O znaczeniu umiejętności posługiwania się językiem dla rozwoju człowieka nie trzeba przekonywać. Dla współczesnego człowieka istotną okazuje się kompetencja komunikacyjna, od której zależy nie tylko powodzenie w szkole, ale także osiągnięcia zawodowe. Kompetencja komunikacyjna rozwija się przez całe życie, jednak kluczowe znaczenie ma okres dzieciństwa. Warto pokazywać jej rozwój w dzieciństwie, związki z innymi kompetencjami oraz wskazywać na implikacje dla dalszego rozwoju człowieka.

W okresie dzieciństwa idealnym partnerem w różnych formach aktywności, w tym także aktywności werbalnej, są rówieśnicy. Jedną z kompetencji, które sprzyjają zajmowaniu korzystnej dla rozwoju pozycji społecznej są kompetencje komunikacyjne. Okazuje się, że takie działania jak sposób uczestniczenia w dyskursie rówieśniczym (Black, Hazan 1989), sposób wchodzenia w kontakt z rówieśnikami znanymi i obcymi (Black, Hazan 1990), przyłączania się do grupy (Putallaz, Wassermann 1989), korzystania z niewerbalnych środków komunikacyjnych (Boyatzis, Satyaprasad 1994), sposób zachowania się w rozmowie (Smoot i Aumiller 1993), przekazywanie informacji, zadawanie pytań (Wrona 2001, Smółka 2005), wyrażania emocji i odczytywania intencji

Prof. Maria Kielar-Turska, PhD

Jagiellonian University

The verbal behavior of children of different positions in the peer group

There is no need to convince about the importance of language for human development. Especially important for the modern man is communicative competence, on which depends not only success in school, but also professional achievements. Communicative competence is developing through the life span, but childhood is essential period for its development. Process of its development, its relationships with other competences, and implications for further human development are worthy to be shown.

During childhood peers are ideal partners for various forms of activities, including verbal activity. One of the competencies that help to achieve beneficial, from a developmental point of view, social position, is communicative competence. It turns out that the way in which children participate in peer discourse (Black, Hazan, 1989), initiate contact with familiar peers and strangers (Black, Hazan, 1990), join a group (Putallaz, Wassermann 1989), use non-verbal communication means (Boyatzis, Satyaprasad 1994), behave in conversation (Smoot, and Aumiller 1993), provide information and ask questions (Wrona 2001, Smółka 2005), express emotions and read the intentions of others (Mentel 2009), differentiate between children with different social status in group. Achieved during chil-

innych osób (Mentel 2009), różnicują dzieci o różnym statusie społecznym w grupie. Osiągnięty w okresie dzieciństwa status w grupie rówieśniczej rzutuje na tworzenie obrazu własnej osoby.

Przywołane badania nie prowadzą do rozstrzygnięć o charakterze przyczynowo-skutkowym, zwracają natomiast uwagę na dwie ważne sprawy dotyczące rozwoju w dzieciństwie: miejsce dziecka w grupie i jego kompetencje komunikacyjne.

**Dr hab. Krzysztof Krzyżewski,
prof. UKSW**

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytet Jagielloński

Parę uwag na temat Skinnera koncepcji zdarzeń prywatnych

Skinnera ujęcie zdarzeń prywatnych to jeden z najciekawszych, chociaż także kontrowersyjnych, fragmentów jego behawioryzmu radykalnego. Ocena ta dotyczy zarówno zawartości tego ujęcia, jak i metodologii i metodyki, która do niego prowadzi; także jego pozycji i funkcjonowania w całości propozycji Skinnera. Ten ostatni wątek zdaje się naprowadzać na pewną interesującą możliwość myślenia i mówienia o prywatności także poza behawioryzmem radykalnym. Konkretnie chodzi o możliwość ujęcia fenomenu prywatności w ramach pewnej hipotezy wyjaśniającej (zgodnie z zasadą ekonomii myślenia) różnice - na korzyść jednostki - między jej samokontrolą a kontrolą jej funkcjonowania z zewnątrz przez społeczność, która ją otacza.

hood social status in the peer group affects creation of self-image.

Cited studies do not lead to cause-effect explanations, but expose to two important matters connected with the development during childhood: the place of child in the group and its communicative competence.

Prof. Krzysztof Krzyżewski, PhD

Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, Jagiellonian University

A few remarks on Skinner's approach to private events

Skinner's formulation of private events is one of the most interesting, though also most controversial excerpts of his radical behaviorism. This opinion concerns the content of radical behaviorist approach, as well as the methodology and methodics that lead to it; it also applies to the functioning and status of radical behaviorism in Skinner's proposition in its entirety. This latter thread appears to point to a certain interesting possibility of thinking and talking about private events, also out of the field of radical behaviorism. This concerns specifically the possibility of formulating the phenomenon of privacy in terms of a certain explanatory hypothesis, which (according to the rule of thought economy) explains - in favor of a person - the differences between the self control of a person and the external control by society.

Prof. dr hab. Edward Nęcka

Uniwersytet Jagielloński

Prof. Edward Nęcka, PhD

Jagiellonian University

Zachowanie inteligentne

Przedmiotem wystąpienia będzie problem inteligencji, ujmowany z perspektywy behawioralnej. Po krytycznej analizie najczęściej używanych definicji inteligencji, nastąpi refleksja nad możliwymi do przyjęcia kryteriami zachowań inteligentnych. Będą to kryteria odnoszące się do takich zjawisk, jak zmaganie się z nowością i rozwiązywanie problemów. Kryteria te będą dyskutowane w perspektywie różnic interindywidualnych (międzyosobniczych) i intraindywidualnych (wewnątrzosobniczych). W końcowej części wystąpienia będzie podjęta próba odpowiedzi na pytanie, czy przyjęte kryteria zachowań inteligentnych nadają się do opisu różnic międzygatunkowych w zakresie sprawności intelektualnych.

Dr hab. Agnieszka Niedźwieńska

Uniwersytet Jagielloński

Czy zwierzęta mają pamięć epizodyczną?

Pamięć epizodyczną definiowano początkowo jako system pamięciowy przechowujący informacje o zdarzeniach i ich przestrzenno-czasowym kontekście. To ujęcie następnie zmodyfikowano i rozwinięto, zwracając uwagę na przeżyciowe aspekty przypominania przeszłych zdarzeń, takie jak przeżywanie doświadczenia na nowo (świadomość autonoetyczna), poczucie subiektywnego czasu

Intelligent behavior

The talk will be focused on the problem of intelligence, as viewed from the behavioristic perspective. Critical analysis of the most frequently used definitions of intelligence will be followed by discussion on tenable criteria of intelligent behavior. These criteria refer to such phenomena as coping with novelty and problem solving. They will be discussed both from the interindividual perspective (differences between people) and intraindividual perspective (differences within people). In the last part of the talk, an attempt will be made to apply the criteria of intelligent behavior to the problem of intellectual differences between species.

Agnieszka Niedźwieńska, PhD

Jagiellonian University

Do animals have episodic memory?

Abstract: Episodic memory was initially defined as a memory system that stores information about events and their spatial and temporal contexts. This definition was subsequently refined and elaborated in terms of phenomenal aspects of remembering past happenings, such as reliving an experience (autonoetic consciousness), a sense of subjective time and the experiencing self. In recent years, emphasis has been put on

oraz doświadczające Ja. Ostatnio nacisk położono na adaptacyjną funkcję pamięci epizodycznej, sugerując, że umożliwia ona osobnikowi przewidywanie przyszłości i przygotowanie się do niej. Długo uznawano, że pamięć epizodyczna jest tylko ludzką cechą, a zwierzęta nie potrafią poznawczo „podróżować w czasie”. Nowsze badania pokazują jednak, że wiele gatunków zwierząt ujawnia behawioralne oznaki różnych aspektów pamięci epizodycznej. Eksperymenty wskazują na dobrze rozwiniętą pamięć tego, „co”, „gdzie” i „kiedy” u ptaków, podobną do epizodycznej pamięć lokalizacji preferowanych nagród u szczurów, a także planowanie przyszłości u ptaków i naczelnych. Badania te będą opisane wraz z dyskusją ich implikacji. Zaprezentowane będą również obiektywne, behawioralne kryteria, które mogą umożliwić eksperymentalną operacjonalizację pamięci epizodycznej i jej pomiar u zwierząt i ludzi.

Prof. dr hab. Paweł Ostaszewski

Uniwersytet Warszawski
Szkola Wyższa Psychologii Społecznej
Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej

Wielkość ma znaczenie (przynajmniej w dyskontowaniu)

Przedstawiony zostanie krótki przegląd badań dotyczących czterech rodzajów dyskontowania: dyskontowania związane z odroczeniem, dyskontowania związane z niepewnością, dyskontowania związane z dzieleniem się i dyskontowania związane z wysiłkiem. Najogólniej mówiąc, dyskontowanie odnosi się do

the adaptive function of episodic memory. It has been suggested that it enables the organism to anticipate the future and to be prepared for it. It has long been accepted that episodic memory is unique to humans and animals cannot cognitively time travel. However, more recent research demonstrates that various animal species show behavioral manifestations of different features of episodic memory. A number of experiments indicate a well-developed memory for the “what”, “where”, and “when” of an event in birds, episodic-like memory for the location of a preferred reward in rats, as well as future planning in birds and nonhuman primates. These experiments will be described and their implications discussed. The definition of objective behavioral criteria by which episodic memory can be operationalized experimentally and assessed in both animals and humans will be proposed.

Prof. Paweł Ostaszewski, PhD

Warsaw University, Warsaw School of Social Sciences and Humanities, Polish Society for Behavioral Psychology

Size matters (at least in discounting)

Brief overview of four types of discounting, including temporal discounting, probabilistic discounting, social discounting and effort discounting, will be presented. Generally speaking, discounting refers to a decrease in the subjective value of a reward as its delay increases, probability of receiving it decreases, size of a group the reward is sha-

zmniejszania się wartości nagrody wraz z wydłużaniem się czasu jej odroczenia, zmniejszania się szansy jej otrzymania, wzrostu liczebności grupy, z którą trzeba się podzielić nagrodą i wzrostu wysiłku, który jest wymagany do uzyskania nagrody. Okazuje się, że duże i małe wzmocnienia tracą na wartości w różnym tempie. W wypadku dyskontowania związanego z odroczeniem i wysiłkiem, duże nagrody dyskontowane są wolniej niż małe (efekt wielkości). W pozostałych dwóch wypadkach kierunek efektu wielkości jest odwrotny (odwrócony efekt wielkości). Prawdopodobną przyczyną odwracania się efektu wielkości jest przewidywana możliwość odczuwania rozczarowania i żalu, jeśli wybrana niepewna lub dzielona z innymi alternatywa nie zostanie ostatecznie otrzymana, a mniejsza, pewna nagroda – zaprzepaszczona.

Prof. dr hab. Wojciech Pisula

Polska Akademia Nauk

Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa
im. Heleny Chodkowskiej

Nagradzające własności nowości

Problem poszukiwania vs unikania nowości jest niekończącym się tematem debat w ramach nauk o zachowaniu. Organizmy potrzebują informacji o ich własnym stanie oraz o zdarzeniach zewnętrznych aby przetrwać i rozmnażać się. Nawet proste organizmy, takie jak pierwotniaki wykorzystują informacje dostępną dzięki odbieranej stymulacji. Pierwotna forma poszukiwania stymulacji, ruchy testujące, rozwija się u

red with increases, and an effort required to obtain the reward increases. However, the value of smaller and larger rewards diminishes at a different rate. With increasing delay and effort, smaller rewards lose their value at a higher rate, than larger rewards do (amount effect). With decreasing probability and increasing size of the group the reward has to be shared with, the opposite is true (reversed amount effect). The assumed reason for the change of the direction in the amount effect is an anticipation of possible disappointment and regret, when the chosen uncertain or shared alternative is not actually obtained, and, at the same time, a smaller, sure reward - missed.

Prof. Wojciech Pisula, PhD

Polish Academy of Sciences

Helena Chodkowska University of Management and Law in Warsaw

Rewarding properties of novelty

The issue of novelty seeking vs novelty avoidance is a subject of never ending debates within behavioral science. Organisms need information about their own organism's state, and about the surrounding in order to survive and reproduce. Even the simple organisms, such as protozoans utilize instantly available information that is provided by oncoming stimulation. The very first form of stimulus seeking - testing movements - develops in Platyhelminthes.

plazińców. Dalsza ewolucja zachowań bodźcopszukujących analizowana jest w kategoriach poziomów integracji. Główne etapy tej ewolucji to: odruch orientacyjny, eksploracja motoryczna, reakcje badawcze, reakcje manipulacyjne, zabawa oraz ciekawość poznawcza. Prezentuję dane i argumenty na rzecz poglądu, że poszukiwanie stymulacji i informacji w regulacji zachowania zwierząt i ludzi ma fundamentalne znaczenie dla regulacji zachowania.

Dr hab. Romuald Polczyk

Uniwersytet Jagielloński

Podejście uczeniowe w wyjaśnianiu oddziaływania sugestii i podatności na sugestie

Większość ludzi bywa bardzo podatna na pośrednie i bezpośrednie sugestie i często zachowuje się zgodnie z nimi, przynajmniej w pewnych sytuacjach. Czasami trudno wskazać racjonalne podstawy takiej podatności na sugestie, zwłaszcza że uleganie im wydaje się odbywać poza racjonalną kontrolą. Niemniej skuteczność sugestii bywa bardzo duża. W niniejszym wystąpieniu przedstawiono argumenty na rzecz tezy, że uleganie sugestiom może przynajmniej częściowo wynikać z procesów warunkowania i uczenia. Przedstawiono kilka przykładów sytuacji, w których warunkowanie wspiera uleganie sugestiom.

The further evolution of stimulus seeking behavior is discussed in terms of the theory of integrative levels. The new qualities emerging at the developing levels of integration change both mechanisms of behavior, and its form. The major steps of information seeking behavior evolution are: orienting reflex, locomotor exploration, investigatory responses, perceptual exploration, manipulatory responses, play, and cognitive curiosity. The primacy of stimulus and information seeking in animal and human behavior regulation is postulated.

Romuald Polczyk, PhD

Jagiellonian University

The learning approach in explaining suggestion and suggestibility

Most people may be very prone to accept direct or indirect suggestions and to behave in accordance with them, at least in some situations. This is sometimes difficult to explain, as the suggestions may be far from rationality, and accepting them does not involve conscious cognitive, rational processes. Yet the power of suggestions may be powerful. In this presentation a learning approach in explaining these phenomena is proposed. It is postulated that accepting suggestions may be at least partly result from conditioning and learning. Some examples how conditioning stimulates suggestibility will be presented.

Prof. Howard Rachlin

Stony Brook University, Nowy Jork

Behawioralne spojrzenie na altruizm i samokontrolę

Altruizm może zostać zdefiniowany jako kosztowne działanie, z którego korzyści odnosi inna osoba. Z behawioralnego punktu widzenia występowanie altruizmu prezentuje wyraźne trudności. Wydaje się, że to przykład występowania zachowania bez wzmocnienia. Twierdzę, że altruizm jest niewiększą zagadką niż samokontrola – działanie kosztowne w chwili obecnej, które przynosi korzyści dopiero w przyszłości. Zarówno altruizm, jak i samokontrola, mogą być wyjaśnione zgodnie z dwoma darwinowskimi procesami doboru grupowego: biologiczną selekcją grup organizmów z pokolenia na pokolenie oraz behawioralną selekcją wzorców zachowań na przestrzeni biegu życia pojedynczego organizmu. Indywidualny poziom altruizmu może być mierzony za pomocą funkcji dyskontowania społecznego, natomiast indywidualny poziom samokontroli może być mierzony za pomocą funkcji dyskontowania związanego z odroczeniem. Obydwa rodzaje funkcji dyskontowych przybierają ten sam hiperboliczny kształt. Jednakże są między nimi różnice wskazujące, że altruizm i samokontrola to zupełnie różne procesy.

Howard Rachlin

Stony Brook University, New York

A behavioral account of altruism and self-control

Altruism may be defined as a costly act that benefits another person. The occurrence of altruism presents apparent difficulties for a behavioral account. It seems to be an instance of behavior with no reinforcement. I claim that altruism is no more of a puzzle than is self-control – a presently costly act that benefits the person in the future. Both altruism and self-control may be explained in terms of two Darwinian processes of group selection: biological selection of groups of organisms over generations and behavioral selection of patterns of actions within the lifetime of a single organism. The extent of an individual's altruism may be measured by social discount functions while the degree of an individual's self-control may be measured by delay discount functions. Both kinds of discount functions take the same hyperbolic form. However, there are differences between them indicating that altruism and self-control are fundamentally different processes.

Prof. dr hab. Jan Strelau

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Prof. Jan Strelau, PhD

Warsaw School of Social Sciences and Humanities

Wkład Iwana Pawłowa do psychologii różnic indywidualnych

Pionierskie badania Pawłowa nad klasycznymi odruchami warunkowymi (OW) u psów doprowadziły go do wniosku, że istnieją różnice indywidualne (RI) w szybkości i efektywności tworzenia się odruchów warunkowych. Odpowiedzialne za te różnice są takie właściwości (cechy) konceptualnego układu nerwowego (KUN) jak: siła procesu pobudzenia, siła procesu hamowania, równowaga między nimi oraz ruchliwość procesów nerwowych. Paradygmat OW Pawłowa, podobnie jak siła procesu pobudzenia traktowana przez niego jako najważniejsza cecha KUN, stanowiły jedną z podstaw w tworzeniu niektórych teorii osobowości skoncentrowanych na cechach. Paradygmat OW, popularny wśród rosyjskich badaczy właściwości KUN, był również stosowany przez takich badaczy jak: Hans Eysenck – w celu wyjaśnienia RI w ekstrawersji i neurotyczności, Kenneth Spence – w badaniach nad cechą lęku, Jeffrey Gray – kiedy interpretował RI w podstawowych według niego cechach temperamentu – impulsywności i lęku, jego następcy (Corr, Pickering) – w ramach teorii wrażliwości na wzmocnienia i Jan Strelau – w badaniach nad cechami układu nerwowego u ludzi. Siła układu nerwowego, interpretowana przez Graya w terminach teorii aktywacji jako aktywowalność (aktywacja jako cecha) zyskała popularność w większości teorii temperamentu (biologicznie zorientowanych teorii osobowości) w celu wyjaśnienia RI w cechach postulowanych przez te teorie.

Ivan Pavlov's contribution to psychology of individual differences

Pavlov's pioneering studies on classical conditioned reflexes (CR) in dogs brought him to the conclusion, that there exist individual differences (ID) in the speed and efficiency of CRs formation. Such conceptual nervous system (CoNS) properties as strength of excitation, strength of inhibition, balance between them and mobility of the nervous system are responsible for those differences. The Pavlovian CR reflex paradigm as well as strength of excitation regarded by Pavlov as the most essential property of the CoNS constituted one of the bases in developing several trait-oriented personality theories. The CR paradigm popular among Russian researchers studying CoNS properties was also applied by Hans Eysenck's to explain ID in extraversion and neuroticism, by Kenneth Spence to interpret ID in trait-anxiety, by Jeffrey Gray when he was searching for roots of ID in two basic temperament traits – impulsivity and anxiety, by his followers (e.g. Corr, Pickering) within the Reinforcement Sensitivity Theory, and by Jan Strelau in his studies on CoNS properties in humans. The property strength of excitation interpreted by Gray in terms of arousal theories as arousability (arousal-trait) has gained popularity in most temperament (biological oriented personality) theories to explain ID in traits postulated by these theories.

Streszczenia referatów

Przemysław Bąbel

Uniwersytet Jagielloński
Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej

Analiza zachowania w Polsce: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość

Analiza zachowania dotarła do Polski na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. W 1992 roku otwarto w Gdańsku pierwszy w Polsce ośrodek terapii behawioralnej dla dzieci z autyzmem, którego praca oparta jest na stosowanej analizie zachowania. Rok później, na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczęły się badania nad procesem dyskontowania, które zapoczątkowały rozwój eksperymentalnej analizy zachowania w naszym kraju. Najbardziej intensywny rozwój analizy zachowania w Polsce przypada na okres kończącej się w tym roku Dekady Zachowania. W tym czasie na dwóch polskich uczelniach powstały jednostki organizacyjne, w których rozwijana jest analiza zachowania, liczba ośrodków stosowanej analizy zachowania zdążyła przekroczyć dwadzieścia, powstały trzy stowarzyszenia zrzeszające analityków zachowania i osoby zainteresowane tą dziedziną psychologii, odbyło się 12 konferencji i sympozjów poświęconych analizie zachowania. Ukazało się także wiele bardzo ważnych publikacji z zakresu analizy zachowania – zarówno tłumaczeń prac z języka angielskiego, jak i publikacji polskich analityków zachowania. Referat przypomina początki analizy zachowania w Polsce, podsumowuje aktualny stan za-

Abstracts of presentations

Przemysław Bąbel

Jagiellonian University
Polish Society for Behavioral Psychology

Behavior analysis in Poland: Past, present and future

Behavior analysis has reached Poland in early nineties of the last century. The first therapeutic center for autistic children that used behavioral therapy techniques based on applied behavior analysis was founded in Gdańsk in 1992. The following year the research on the process of discounting were started on the Faculty of Psychology of the University of Warsaw, thereby initiating the experimental behavior analysis in our country. The Decade of Behavior, that is coming to an end this year overlaps the time of the most intense development of behavior analysis in Poland. A great deal of things happened in this period of time: organizational units dedicated to development of behavior analysis were founded on two Polish universities; the number of centers using applied behavior analysis has exceeded 20; three societies were founded to associate behavior analysts and people interested in this branch of psychology; 12 conferences and symposiums on behavior analysis took place. Moreover, many important publications on the subject were printed – translations from English as well as original publications of Polish behavior analysts. This paper is meant to describe the beginnings of behavior analysis in Poland and to summarize the current state of

awansowania jej rozwoju w naszym kraju, wskazuje możliwe kierunki dalszego rozwoju dziedziny oraz analizuje czynniki, które mogą mu sprzyjać, ale i zagrażać.

Wojciech Białaszek

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej
Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej

Czy opłaca się zostawić najlepsze na później? Dyskontowanie sekwencji odroczonej nagród

Czy ludzie zawsze zachowują najlepsze na później? Tak by podpowiadała intuicja, ale takie zachowanie nie jest optymalnym wyborem z perspektywy teorii ekonomicznych. Głównym tematem referatu będzie dokonywanie wyboru pomiędzy sekwencjami nagród w obrębie których nagrody mają różną wielkość. Większość badaczy skłania się ku tezie, że ludzie przedkładają sekwencje nagród rosnących nad sekwencje nagród malejących, nie jest to jednak regułą. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną badania związane z wyborem sekwencji odroczonej nagród w paradygmacie badań nad dyskontowaniem. Tradycyjnie dyskontowanie definiowane jest jako spadek subiektywnej wartości nagrody wraz z wydłużaniem się okresu oczekiwania na nią. Nowy kontekst stanowi analiza tego procesu, gdy nagrody, których wartość jest oceniana, pojawiają się w sekwencjach, a nie pojedynczo. Podejście to jest bardziej zbliżone do sytuacji z życia codziennego, gdzie w szerszej perspektywie czasowej zazwyczaj wybieramy pomiędzy całymi kategoriami

it's development in our country. The author will also point out possible directions of further progress of this discipline and analyze factors that can either stimulate or suppress this progress.

Wojciech Białaszek

Warsaw School of Social Sciences and Humanities, Polish Society for Behavioral Psychology

Is it worth to save the best for later? Discounting of delayed sequences of rewards

Do people always save the best for later? This is what our intuition would tell us, yet such behavior is not predicted by economic nor psychological models of choice. This presentation will focus on choice between the sequences of rewards in which rewards differ in size. According to the majority of psychological research, people choose sequences of increasing rewards over the sequences of decreasing rewards, but in some cases such behavior is not evident. The focus of the presentation will be placed on the research on temporal discounting of sequences. Traditionally, temporal discounting refers to the fact that the present, subjective value of a reward decreases as the delay until its receipt increases. In order to make this situation closer to the choices which we encounter in real world, the discounting of sequences, not single rewards, is studied. In such situations people choose between patterns of behavior, which makes those situations more ecologically valid than the single reward paradigm.

zachowań, a nie jedynie pomiędzy pojedynczymi zdarzeniami. Takie ujęcie ma duże znaczenie dla trafności ekologicznej badań nad dyskontowaniem i niesie za sobą potencjalnie nowe zastosowania.

Nela Grzegorzczuk-Dłuciak i Ewa Kuliga

Polskie Stowarzyszenie Terapii
Behawioralnej

Problemy w terapii czy terapia problemem?

Terapia behawioralna to w powszechnej opinii terapia efektywna, lecz trudna. O ile pierwszy człon tego sformułowania mówiący o efektywności został już bardzo szeroko opisany w literaturze przedmiotu, o tyle trudnościom w terapii poświęcono dotychczas stanowczo mniej uwagi. Dlatego też autorki wystąpienia będą chciały odnieść się do najistotniejszych problemów wiążących się z uprawianiem stosowanej analizy zachowania. Temat ten przedstawiony zostanie zarówno z punktu widzenia osób realizujących czynnie oddziaływania terapeutyczne z klientami z zaburzeniami rozwojowymi, jak również z punktu widzenia osób podejmujących próby badań weryfikujących niektóre zagadnienia praktyczne. Autorki postarają się skonfrontować z tytułowym pytaniem i zastanowić nad tym, czy w stosowaniu terapii występują problemy wynikające z jej trudnych metodologicznych uwarunkowań, czy też być może przeciwnie – problem stanowi samo podjęcie terapii, ze względu na różnorodne uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne, wiążące się z osobą terapeuty i pacjenta. Wystąpienie zilustrowane zostanie przykładami

Nela Grzegorzczuk-Dłuciak & Ewa Kuliga

Polish Behavioral Therapy Association

Problems for the therapy – or is the therapy the problem?

According to the popular opinion, behavioral therapy is effective, but difficult. And while the first assertion of that claim – the effectiveness of the therapy – has been widely documented in specialist literature, the difficulties involved in the therapy have garnered decidedly less attention. That is the reason why the presenters will attempt to highlight vital problems related to the applied behavioral analysis. The subject will be presented from the point of view of active practitioners of the therapy, working with students with developmental disorders, and from the point of view of researchers attempting to verify a number of practical issues. The presenters will confront the question posed by the title of the presentation and answer whether applying the therapy involves problems that stem from its demanding methodological requirements, or whether the opposite is true: the problem is in commencing the therapy itself, due to a number of internal and external conditions connected to the therapist and the patient themselves. The presentation will be illustrated with examples of cases where the therapy was faced with serious obstacles, along with proposed solutions for such difficulties.

przypadków, w których realizacja terapii napotkała na poważne utrudnienia wraz z przykładami ich rozwiązań.

Magdalena Hajduczek

Uniwersytet Warszawski

Polskie Towarzystwo Psychologii

Behawioralnej

Tempo dyskontowania odroczo- nych pieniędzy, substytutu pieni- dza oraz jedzenia u osób o różnych wartościach wskaźnika BMI

Dyskontowanie w czasie jest behawioralną miarą impulsywności i odnosi się do spadku wartości nagrody wraz ze wzrostem odroczenia jej otrzymania. Dotychczas wykazano, iż tempo dyskontowania może różnić się w zależności od rodzaju wykorzystywanej nagrody. Co więcej, dowiedziono również, że dla osób impulsywnych i uzależnionych tempo dyskontowania jest silniejsze, co powoduje częstszy wybór nagrody mniej odroczonej. Jako że coraz częściej wskazuje się na związek między uzależnieniami i otyłością zdecydowano się na przeprowadzenie badania tempa dyskontowania trzech rodzajów nagród (pieniędzy, karty płatniczej i jedzenia) u osób o różnym wskaźniku masy ciała (BMI). W tym celu przebadano 90 osób w wieku 18 - 26 lat. Dobór grupy badanej był celowy, opierający się na wskaźniku BMI. Wydzielono na jego podstawie trzy podgrupy: niedożywienie, prawidłowa masa ciała oraz nadwaga i otyłość. Przy pomocy stworzonego przez autorkę kwestionariusza dokonano pomiaru tempa dyskontowania badanych nagród. Przeprowadzona analiza nie wykazała zróżnicowania tempa dyskon-

Magdalena Hajduczek

Warsaw University

Polish Society for Behavioral Psychology

Discounting rate of delayed money, money substitute and food shown by individuals with different BMI values

Time discounting is a measure of behavioral impulsivity and refers to the tendency for the present value of an outcome to be diminished by a delay to its receipt. While as a rule the present value of a reward diminishes as the delay gets longer, this effect is stronger for impulsive and substance-dependent individuals, and they will more often choose the immediate outcome. Following the reports suggesting both a relation between addiction and obesity, and differences in discounting depending on the type of used outcomes, the current study examined variations in the discounting rate of three different types of outcomes (money, debit card and food) as a function of the participants' body mass index (BMI). For this purpose 90 participants aged 18 to 26 were tested. Participants were recruited, on the basis of their BMI, into three subgroups: malnourished, normal weight, and overweight and obesity. The analysis showed no differences in the discounting rate in reference to BMI. However, significant differences in the discounting rate between all three outcome types were revealed in the normal weight subgroup. In this case, money was discounted less steeply than the other two outcomes, and food was more steeply discounted than the credit card.

towania w zależności od wskaźnika BMI. Wykazane zostały jednak istotne różnice w tempie dyskontowania wykorzystanych w badaniu nagród w przypadku osób o prawidłowej masie ciała – pieniądze były wolniej dyskontowane niż dwie pozostałe nagrody, natomiast jedzenie było szybciej dyskontowane od karty płatniczej.

Beata Ignaczewska

Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku

Deficyty w teorii umysłu u dziecka ze spektrum autyzmu – z doświadczeń Specjalnego Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku

Teoria umysłu jest traktowana jako jeden z modułów funkcjonalnych mózgu. Jego sprawność decyduje w zasadniczym stopniu o przebiegu i rozwoju relacji społecznych człowieka. U osób z autyzmem i z zespołem Aspergera występują deficyty teorii umysłu. Nieumiejętność odczytywania myśli, emocji i intencji innych osób sprawia, że zachowania otaczających ludzi są dla nich pozbawionym kontekstu, niezrozumiałym zlepkiem słów i gestów. W związku z tym niemożliwe staje się przewidywanie działań innych osób. Brak świadomości, że inni posiadają umysł, czyli, że myślą i czują, staje się przeszkodą w odczytywaniu uczuć innych ludzi i wnioskowaniu, o czym dana osoba myśli. W Specjalnym Ośrodku Rewalidacyjno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku, który od lat pracu-

Beata Ignaczewska

The Center for Children and Adolescents with Autism in Gdansk

Deficits in theory of mind in child with autism spectrum – from experiences of The Center for Children and Adolescents with Autism in Gdansk

Theory of mind is treated as one of the modules of brain functioning. Its efficiency mainly decides on the development of social relations. People with autism and Asperger Syndrome have deficits in theory of mind. Inability to recognize thoughts, emotions and intentions of others makes behaviors of people surrounding them a mixture of incomprehensible words and gestures that are deprived of context. In this situation, prediction of actions of others is impossible. Lack of awareness that other people have mind, so they think and feel, becomes a barrier in recognizing the feelings and thoughts of other people. One of the important goals of The Center for Children and Adolescents with Autism in Gdansk is the development of theory of mind of children with autism and Asperger Syndrome. We will present the aspects of the theory of mind in the context of working with children with autism spectrum.

je według zasad stosowanej analizy zachowania, jednym z ważnych celów terapii jest rozwijanie teorii umysłu u uczniów z autyzmem i z zespołem Aspergera. W wystąpieniu zostaną zaprezentowane niektóre aspekty uczenia teorii umysłu na podstawie doświadczeń ośrodka gdańskiego.

Ewelina Kanarkowska & Anita Michalska

Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka
Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Zaburzeniem Autystycznym w Gdańsku

Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka jako replika Princeton Child Development Institute

Celem wystąpienia jest przedstawienie podstawowych założeń Instytutu Wspomagania Rozwoju Dziecka będącego repliką Princeton Child Development Institute z USA. PCDI jest jednym z najlepszych ośrodków na świecie zajmujących się terapią osób z autyzmem. Procentowa liczba uczniów, którzy w wyniku oddziaływań terapeutycznych przechodzą z Instytutu w Princeton do placówek masowych waha się w zależności od roku od 42% do 67%. PCDI od wielu lat prowadzi badania naukowe nad skutecznością różnorodnych technik uczenia, które pozwalają efektywnie rozwijać zachowania deficytowe dzieci z autyzmem. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną nadrzędne cele Instytutu Wspomagania Rozwoju Dziecka jako placówki edukacyjno-szkoleniowo-badawczej. Terapia prowadzona w IWRD jest oparta na zasadach analizy zachowania.

Ewelina Kanarkowska & Anita Michalska

*Institute for Child Development,
Special Kindergarten for Children with
Autism*

Institute for Child Development (IWRD) as a Replica of Prince- ton Child Development Institute (PCDI)

The aim of this presentation is to discuss the basic operating principles of the Institute for Child Development (IWRD), which is a replica of the Princeton Child Development Institute (PCDI) located in the USA. PCDI is one of the best centers in the world dedicated to therapy of individuals with autism. Every year, the percentage of students who transfer from PCDI to mainstream facilities ranges from 42% to 67% (McClannahan, Krantz, 2001). For many years, PCDI has been conducting scientific research on the efficacy of various teaching techniques that allow for successful development of deficit behaviors in children with autism.

The presentation will outline the main goals of the Institute for Child Development as an educational, training and research facility. The therapy conducted at IWRD is based on the principles of behavior analysis. The speakers will discuss the facility's organizational structure as well as methods of wor-

Prelegentki omówią system organizacji placówki oraz zasady rozwijania współpracy z rodzicami, którzy utrwalają efekty terapii prowadzonej w IWRD poprzez realizowanie programu domowego. Przedstawione zostaną także formy pracy z dziećmi oraz wybrane techniki uczenia, ze szczególnym uwzględnieniem technik opisanych w badaniach prowadzonych przez PCDI (plany aktywności, skrypty i wideomodelowanie). Zaprezentowane zostaną sposoby monitorowania postępów dziecka i skuteczności prowadzonych oddziaływań terapeutycznych. Omówione zostaną również sposoby ewaluacji pracy placówki, które są bardzo skutecznym narzędziem umożliwiającym ciągły rozwój i utrzymywanie wysokiej jakości pracy. W IWRD, podobnie jak we wszystkich placówkach będących replikami PCDI, ewaluacja prowadzona jest według zasad obowiązujących w PCDI.

Julita Koszur

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej
Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu

Zastosowanie technik behawioralnych w projektowaniu stron internetowych

Celem wystąpienia jest pokazanie, w jaki sposób wiedza o zachowaniu może być wykorzystywana w obszarze interakcji człowiek – komputer (HCI), a szczególnie w projektowaniu serwisów internetowych. Projektowanie perswazyjne czy projektowanie z intencją to modelowanie pożądanego zachowań i zapobieganie błędom poprzez design. Dzięki zastosowaniu odpowiednich rozwiązań projektowych

king with parents who reinforce the results of the therapy received by their children at IWRD by realizing a home program. In addition, the presentation will cover the methods of working with children as well as selected teaching techniques with particular emphasis on those included in the studies conducted by PCDI (activity schedules, scripts, and video modeling). Ways of monitoring the children's progress and the therapy effectiveness will also be discussed, followed by a discussion of ways of evaluating the operations of the facility as a whole, which is a very efficient tool in ensuring continued growth and maintenance of high quality standards. All PCDI replicas, including IWRD, apply the same evaluation methods that are used at PCDI.

Julita Koszur

Warsaw School of Social Sciences and Humanities, Wrocław

Application of behavioral techniques in webdesign

The aim of the paper is to present how knowledge about behavior can be used in Human Computer Interaction (HCI) domain, particularly in designing web pages. "Persuasive Design", or "Design with Intent", concerns inducing desirable behaviors and preventing errors by design. Application of suitable web design solutions can influence, shape and change people's behavior effectively, for instance causing

można nie tylko dostosowywać się do typowych zachowań użytkowników, ale również efektywnie je kształtować i zmieniać, np. skłaniać do podjęcia określonych akcji, takich jak kupno produktu czy zarejestrowanie się w serwisie. Przedstawione zostaną trzy strategie, za pomocą których można wpływać na zachowanie użytkowników: (1) ograniczanie możliwych zachowań i wykluczanie zachowań niepożądanych; (2) ułatwianie implementacji zachowań; (3) motywowanie, związane z budowaniem zaangażowania i kształtowaniem nawyków.

Bernadeta Lelonek

Osrodek Leczenia Uzależnień w Lublinie

Wykorzystanie terapii behawioralnej w leczeniu osób uzależnionych od grania hazardowego. Doświadczenia kanadyjskie

Biorąc pod uwagę, że gry hazardowe stają się coraz bardziej popularne oraz dostępne w polskim społeczeństwie, także problem uzależnienia od hazardu nasila się niepokojąco. Psycholog kanadyjski, Robert Ladouceur, przyczynił się do realizacji zakrojonych na szeroką skalę badań empirycznych nad programem terapii poznawczo-behawioralnej uzależnionych hazardzistów. Podejście poznawczo-behawioralne w leczeniu uzależnienia od hazardu opiera się na zmianie zaburzonych myśli oraz zachowań odnoszących się do grania hazardowego. Terapia behawioralna podkreśla istotną rolę warunkowania zachowań. Koncentruje się ona w pierwszej kolejności na identyfikowaniu bodźców oraz wszystkich sytuacji podwyższonego ryzyka, dokonywanym przez

them to take particular actions, such as buying a product or registering at a web site. I will present 3 strategies of influencing user's behavior: (1) constraints - limiting possible behaviors and excluding unwanted behaviors ; (2) facilitation of behavior implementation (ease of translation of the user's intentions into behaviors and habits); (3) motivating - building a commitment and shaping habits.

Bernadeta Lelonek

Addiction Treatment Center, Lublin

Behavioral treatment of pathological gamblers. The Canadian experience

As gambling becomes more prevalent and more accessible in our society, pathological gambling is growing as a serious problem. Robert Ladouceur, Canadian psychologist, is a developers of an empirically supported cognitive-behavioral therapy program for the treatment of pathological gambling. CBT for problem gambling focuses on changing unhealthy gambling behaviors and thoughts. Behavior therapy places great importance on conditioned responses. It seeks to identify the stimuli and all high-risk situations based on the gambler's auto-evaluation. It aims to dismantle the addictive behavior (by systematic avoidance of stimuli, places, people, situations and rituals which provoke it). The main steps of behavior therapy are: identification of

samego gracza. Jej celem jest odwarunkowanie nałogowych zachowań (poprzez systematyczne unikanie wyzwalających bodźców, miejsc, ludzi, sytuacji i rytuałów). Głównymi krokami terapii behawioralnej są: zidentyfikowanie sytuacji podwyższonego ryzyka przez gracza, opracowanie strategii behawioralnych oraz wdrożenie ich na podstawie pięciokrokowego rozwiązania problemu. Badania na powtarzalnych próbach potwierdziły bardzo wysoką skuteczność terapii poznawczo-behawioralnej w leczeniu nałogowego grania hazardowego. Wyniki pokazują, że 86% pacjentów, którzy wzięli udział w programie oraz ukończyli go, po upływie 6 i 12 miesięcy nie spełniało kryteriów diagnostycznych patologicznego grania wg klasyfikacji DSM. Ponadto pacjenci biorący udział w programie zgłaszali spostrzeżenie własnej kontroli nad graniem, a także własnej skuteczności wobec sytuacji podwyższonego ryzyka na poziomie istotnie wyższym niż gracze hazardowi niebiorący udziału w leczeniu.

Adriana Onisz

Uniwersytet Warszawski
Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej

Impulsywność czy horyzont czasowy? Dyskontowanie wzmocnień otrzymanych w przeszłości a uzależnienia

Przedmiotem referatu będzie wprowadzenie do nowego zagadnienia w badaniach nad dyskontowaniem: dyskontowania nagród otrzymanych w przeszłości oraz jego związku z uzależnieniami. W psychologii behawioralnej powszechnie przyjmuje się, że tempo dyskonto-

high-risk situations by the gambler, development of behavioral strategies, and their implementation based on the five steps for problem-solving.

In repeated trials, cognitive-behavioral therapy has proven an extremely effective treatment for this problem. The study results revealed the following: 86% of the clients who received the treatment and completed it were no longer considered pathological according to the DSM diagnostic criteria. Moreover, treatment clients reported having a significantly greater perception of control over gambling and a significantly greater perception of self-efficacy over gambling in risky situations compared to untreated gamblers.

Adriana Onisz

Warsaw University
Polish Society for Behavioral Psychology

Impulsivity or temporal horizon? Past discounting and addictions

The subject of the presentation is an introduction to a new research area in studies on discounting: past discounting, and its relations to addictions. In behavioral psychology, it is widely assumed that the rate of temporal discounting is a measure of

wania odroczonej nagrody jest wskaźnikiem impulsywności. Wiele badań wskazuje, że populacje osiągające wysokie wyniki na skalach impulsywności w standardowych kwestionariuszach osobowości (jak osoby z uzależnieniami czy z zaburzeniami psychicznymi) wykazują się również większym tempem dyskontowania. Tymczasem badania z ostatnich lat pokazują, że ludzie dyskontują również nagrody otrzymane w przeszłości! Co więcej, tempo dyskontowania przeszłości jest większe u osób uzależnionych od nikotyny niż u nieuzależnionych. Takie wyniki badań zgodne są z doniesieniami, że osoby z różnymi rodzajami uzależnień mają krótszą tzw. perspektywę czasową, a więc pod pojęciami „przeszłości” i „przyszłości” rozumieją krótsze odcinki czasu niż osoby bez uzależnień. Czy zatem tempo dyskontowania można traktować jako wskaźnik perspektywy czasowej, a nie, jak dotąd sądzono, impulsywności? Czy osoby, które skutecznie rozstały się z nałogiem, będą dyskontować „przeszłość” w tempie podobnym do osób nigdy nie uzależnionych (analogicznie, jak ma to miejsce w przypadku tempa dyskontowania wzmocnień odroczonej, gdzie byli uzależnieni nie różnią się od osób bez historii nałogu)? W najbliższym czasie planowane są badania, które pozwolą przybliżyć odpowiedź na te pytania.

Małgorzata Siekańska

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Informacja zwrotna: rodzaje, funkcje i zastosowanie w uczeniu motorycznym oraz wykonaniu

Informacja zwrotna może sprzyjać uczeniu motorycznemu i wykonaniu, zarówno w sporcie, jak też w rehabilitacji. Osoba trenująca

impulsivity. Many studies have shown that people who score high on standard impulsivity scales (like drug addicts or people with psychiatric disorders) additionally show a higher rate of discounting of future rewards. However, a recent study by Yi, Gatchalian and Bickel (2006) has shown that people also discount rewards received in the past. Moreover, the rate of past discounting is higher in cigarette smokers than in non-smokers (Bickel, Yi, Kowal i Gatchalian, 2008). Such results are consistent with reports indicating that people with addictions have a shorter temporal horizon, which means that they perceive 'future' and 'past' as shorter intervals than non-addicts. Thus, a number of questions arise: is the discounting rate a measure of temporal horizon and not of impulsivity, as has been believed so far? Will ex-addicts discount past rewards in a similar way to non-addicts (like in the case of future discounting, where ex-addicts do not differ from non-addicts)? These questions will be addressed in a series of studies to be conducted in the near future.

Małgorzata Siekańska

Bronisław Czech University School of Physical Education in Cracow

Feedback: Kinds, Functions and Use in Motor Learning and Performance

Feedback can enhance motor learning and performance in sport activity as well as in physical therapy (Van Vliet, Wulf, 2006; Rice et al.,

ca korzysta z informacji zwrotnej, aby wykrywać błędy w wykonaniu. Porównuje ona swój ruch z oczekiwanym ruchem docelowym i w ten sposób może dokonywać poprawek w kolejnej próbie. Informacja zwrotna dzieli się na wewnątrzpochodną i zewnątrzpochodną. Pierwsza odnosi się do tego, co pochodzi z własnej (osobistej) perspektywy i odbierane jest przez narządy zmysłów w związku z wykonywanym ruchem. Druga, zwana też „rozszerzoną”, zwykle pochodzi z zewnętrznych źródeł (np. od trenera, fizjoterapeuty, nauczyciela) i stanowi uzupełnienie informacji wewnątrzpochodnej. Dzieli się ją na: wiedzę o rezultatach (WR) i wiedzę o wykonaniu (WW). Informacja zwrotna spełnia w uczeniu motorycznym oraz wykonaniu przynajmniej trzy ważne funkcje: motywującą, wzmacniającą lub karzącą i korygującą. Mimo iż praktyka oraz informacja zwrotna uznane są za dwie najważniejsze determinanty uczenia motorycznego i wykonania, wciąż istnieje potrzeba prowadzenia badań w tym obszarze.

Bartłomiej Swobodziński

NZOZ MEDI-system Sp. z o.o. w Warszawie

Stosowana analiza zachowania nową perspektywą w rehabilitacji neuropsychologicznej człowieka dorosłego

Stosowana analiza zachowania jest chętnie wykorzystywanym nurtem teoretyczno-praktycznym w obszarze klinicznym, szczególnie w terapii osób z autyzmem. Charakter neurologiczny tej jednostki chorobowej podpowiada stosowanie (w Polsce bardzo rzadkie) założeń i metod analizy zachowania w innych obsza-

2008; Coker, Fischman, 2009).

During training, the performer uses feedback to detect errors in performance by comparison of their movement to the expected goal, which allows them to improve their next attempt. Feedback can be classified as either 'intrinsic' or 'extrinsic' (Shea, Wulf, 1999). Intrinsic feedback refers to a person's own sensory-perceptual information that is available as a result of movement being performed. Extrinsic (or 'augmented') feedback usually comes from an outside source (i.e. coach, physiotherapist, teacher). It is provided in addition to intrinsic feedback and has been categorized as either 'knowledge of results' (KR) or 'knowledge of performance' (KP) (Anderson, Magill, Seklye, 2001). Feedback serves at least three important functions in motor learning and performance: motivation, reinforcement or punishment, and error correction information (Coker, Fischman, 2009). Although there are indications that practice and feedback are the two most important determinants of motor learning and performance, there are still many areas which have not been examined and need extensive research.

Bartłomiej Swobodziński

NZOZ MEDI-system Sp. z o.o.

Applied Behavioral Analysis as a new view in neuropsychological rehabilitation for adults

Applied behavior analysis is a theoretical and practical mainstream in the clinical area, particularly in the treatment of people with autism. The nature of this neurological disease suggests the use (which is very rare in Poland) of behavioral analysis in other areas of neurological diseases that affect

rach neurologicznych, które dotyczą osób z dysfunkcjami mózgowymi, warunkującymi obniżone zdolności uczenia się czy trudności w funkcjonowaniu społecznym. Na oddziałach neurologii, neurochirurgii i rehabilitacji można znaleźć wielu pacjentów z największymi zespołami neuropsychologicznymi. Osoby z afazjami nie radzą sobie w funkcjonowaniu werbalnym. Pacjenci z zespołami zaniedbywania stronnego mają dysfunkcjonalne procesy uwagi z towarzyszącymi deficytami zdolności wzrokowo-przestrzennych. Cierpiący z powodu tzw. zespołu czołowego, mając objawy wcześniej opisanych zespołów lub bez nich, dodatkowo tracą kompetencje społeczne ze względu na zachowania trudne. W pierwszym numerze Journal of Applied Behavior Analysis (1968) Donald Baer, Montrose Wolf i Todd Risley posłużyli się siedmioma wymiarami opisującymi stosowaną analizę zachowania. Określenia: stosowana, behawioralna, analityczna, techniczna, systematyczna pojęciowo, skuteczna i umożliwiająca uogólnienie wyników można w prosty sposób odnieść do rehabilitacji neuropsychologicznej dorosłego człowieka. Wyniesione z behawioryzmu koncepcje wzmacniania, różnicowania i generalizacji oraz warunkowania klasycznego podpowiadają potencjalnym terapeutom i opiekunom możliwe sposoby oddziaływań na zmienione i zubożone przez czynniki chorobowe zachowania osób, których rozwój przebiegał w sposób prawidłowy.

Malwina Szpitalak

Uniwersytet Jagielloński

*Pracoholizmu można się nauczyć.
Pracoholizmu można oduczyć.
Racjonalno-emotywna terapia behawioralna pracoholizmu*

people with reduced learning abilities or difficulties in social skills. In neurology wards, there are many patients with particularly serious neuropsychological syndromes. People with aphasias do not cope with verbal skills. Patients with side neglect have dysfunctional attention associated with visual and spatial disabilities. People with the frontal lobe syndrome, showing the above-mentioned symptoms or not, additionally lose their social skills because of the difficult behaviors. In the first issue of Journal of Applied Behavior Analysis (1968), authors Donald Baer, Montrose Wolf and Todd Risley used seven dimensions of applied behavior analysis. The terms: 'applied', 'behavioral', 'analytic', 'technological', 'conceptually systematic', 'effective', 'allowing the generalization of results' can be easily applied to the neuropsychological rehabilitation of an adult human. The behaviorist conceptions of reinforcement, processes of discrimination and generalization, or classical conditioning can suggest to potential therapists and caregivers some possible ways of influencing changed and disease-limited behaviors of people whose development proceeded in a regular manner.

Malwina Szpitalak

Jagiellonian University

One may learn how to be a workaholic. One may be taught how not to be. Rational-emotive behavior therapy of workaholism

Pomimo faktu, że pracoholizm uchodzi za jedno z najistotniejszych zaburzeń zdrowia psychicznego w XX i XXI wieku (szacuje się, że około 26% populacji aktywnej zawodowo doświadcza pracoholizmu), problem ten jest często pomijany w literaturze fachowej. Przyczyną tego może być niejednoznaczny status pracoholizmu jako jednostki nozologicznej oraz trudności z jego precyzyjnym definiowaniem. Ponadto, chociaż pojęcie „pracoholizm” zostało wprowadzone ponad czterdzieści lat temu, wśród klinicystów nadal brakuje klarownego stanowiska odnośnie do sposobu leczenia uzależnienia od pracy. Referat ma charakter teoretyczny. Jego głównym celem jest przedstawienie przyczyn pracoholizmu (z naciskiem na behawioralne mechanizmy kształtowania się tego zaburzenia). W literaturze obecne są przynajmniej trzy koncepcje pokazujące, jak jednostka „uczy się” pracoholizmu. Drugi cel referatu wiąże się z krótkim zaprezentowaniem racjonalno-emotywniej terapii behawioralnej Ellisa jako optymalnej terapii pracoholizmu.

Anna M. Ziółkowska

Uniwersytet Jagielloński
Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej

Behawioryzm a pseudonauka w psychologii

Rosnące zainteresowanie wyjaśnianiem i możliwością kontroli ludzkich zachowań powoduje coraz szersze rozpowszechnianie wiedzy z zakresu psychologii oraz jej wpływ na wszystkie sfery życia. Jednak większość promowanych przez media procedur, takich jak na przykład homeopatia lub akupunktura, oraz teorii, takich jak na przykład astro-

Despite the fact that workaholism has been cited as one of the largest mental health problems of the twentieth and the twenty-first centuries (it is estimated that about 26% of workers suffer from this disease; Howerton, 2004), the subject itself has been downplayed in the professional literature, presumably because of the difficulty in defining the term “workaholism”. Moreover, although the term itself was used for the first time over forty years ago (Oates, 1968), there is still no consensus among scientists on how to treat this disorder.

The main purpose of this theoretical paper is to present the causes of work addiction (special emphasis will be placed on the behavioral mechanisms of workaholism). In the literature, there are at least three conceptions that show how the subject “learns” becoming a workaholic (Hazen & Shaver, 1990; Matthews & Halbrook, 1990; Robinson, 1998). The second purpose is to present the REBT (rational emotive behavior therapy; Ellis, 1955) as an optimal treatment of workaholism (Burwell & Chen, 2002).

Anna M. Ziółkowska

Jagiellonian University
Polish Society for Behavioral Psychology

Behaviorism versus pseudoscience in psychology

Ever-growing interest in explaining and controlling the determinants of human behavior causes extensive dissemination of psychological knowledge, which has a big influence on almost all spheres of life. Mass media provide the access to an overwhelming amount of information concerning various procedures, such as homeopathy or

logia, zakładająca istnienie bezpośredniego związku między zjawiskami na niebie a losem poszczególnych ludzi i wydarzeniami na Ziemi, nie znajduje żadnego potwierdzenia w nauce. Jeszcze bardziej niepokojące jest to, że również poza kręgiem popularnych czasopism podobne zagadnienia są szeroko opisywane w literaturze, szczególnie omawiane w ramach rozmaitych kursów kształcących psychologów, a nawet w obrębie samych studiów psychologicznych. Studenci, zwłaszcza rozpoczynający dopiero naukę, poznając takie niezwykle „teorie” i „procedury terapeutyczne” mogą ulec ich niewątpliwemu urokowi, mocno wierząc w ich naukową poprawność. Pseudonauka posługuje się bowiem językiem naukowym, co może zostać mylnie uznane za dowód wiarygodności głoszonych przez nią „prawd”. Jednak prawdy te nie znajdują potwierdzenia w badaniach naukowych lub pozostają z nimi w sprzeczności. Celem referatu będzie próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy i w jaki sposób można wytyczyć granicę między tym, co naukowe i pseudonaukowe na gruncie psychologii oraz weryfikacja statusu naukowego behavioryzmu na przykładzie terapii behawioralnej. Osiągnięciu tego celu będzie służyć zdefiniowanie pseudonauki, przedstawienie jej podstawowych wskaźników oraz wskazanie najważniejszych różnic między problemami badawczymi i procedurami terapeutycznymi naukowymi i pseudonaukowymi.

acupuncture. But among those procedures the most influential seems to be astrology: a pseudo-theory based on the belief that the positions of celestial bodies and their movements directly influence life on Earth. However, much more dangerous is the fact that, beyond the pages of tabloids, similar ideas are widely portrayed in psychological literature or discussed during courses for psychologists, even those at the universities. Students, especially at the beginning of their university education, are likely to be fascinated by such claims and become convinced of their scientific value. But those claims – although often expressed in scientific language – are not confirmed by scientific studies or are at variance with their results. The aim of the presented paper is to provide an answer to the question whether and how would it be possible to draw a line between science and pseudoscience in the field of psychology, as well as to verify the scientific status of behaviorism, using behavioral therapy as an example. The achievement of this aim would be possible by presenting the definition and indicators of pseudoscience, as well as pointing out the most important differences between scientific and pseudoscientific therapeutic procedures and research problems.

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej

Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej powstało 16 listopada 2002 roku, choć formalnie istnieje od 7 października 2004 roku, kiedy to zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. Towarzystwo zrzesza głównie psychologów (zarówno pracowników wyższych uczelni i doktorantów, jak i psychologów-praktyków) i studentów psychologii, ale także osoby reprezentujące dziedziny pokrewne – głównie pedagogów i terapeutów.

Najważniejsze cele statutowe PTPB

- Rozwijanie i propagowanie wiedzy psychologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem analizy behawioralnej jako nauki o zachowaniu.
- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych Członków Towarzystwa, jak i osób, których cele są zbieżne z celami Towarzystwa.
- Wspieranie inicjatyw naukowych, samokształceniowych i gospodarczych członków Towarzystwa.
- Działalność na rzecz rozpowszechniania wiedzy na temat zjawisk społecznych, w szczególności zjawisk społecznie niepożądanych oraz ich modyfikowanie.
- Propagowanie zasad etyki zawodowej i egzekwowanie ich przestrzegania.
- Propagowanie idei efektywnej

Polish Society for Behavioral Psychology

The Polish Society For Behavioral Psychology was founded on November 16, 2002 although it formally exists since 7 October 2004 – the day when it was entered into the National Court Register. The Society associates mainly psychologists (university lecturers, people working for doctor's degree, practicing psychologists), students of psychology, and people representing similar fields: mainly pedagogues and therapists.

Most important statutory goals of the PSBP

- *Developing and promoting psychological knowledge, with special attention paid to behavioral analysis as a science about behavior.*
- *Improving professional qualifications of the members of the Society, as well as of people who set themselves goals that are similar to those of the Society.*
- *Supporting scientific initiatives, both of self-development and marketing-oriented members of the Society.*
- *Activities spreading knowledge on social phenomena, especially on unfavorable social phenomena, as well as modifying them.*
- *Promoting professional ethics and its implementation*
- *Promoting the idea of effective behavioral treatment as a form of*

terapii behawioralnej jako formy leczenia psychologicznego, jak również upowszechnianie wiedzy na temat form terapii i ich skuteczności.

psychological treatment, as well as spreading knowledge on forms of therapy and their effectiveness

Obszary działalności PTPB

Areas of activity of the PSBP

§ **Działalność naukowa.** Począwszy od 2005 r. PTPB rokrocznie organizuje Sympozja Naukowe z okazji kolejnych rocznic urodzin E. Skinnera, twórcy eksperymentalnej analizy zachowania. Celem Sympozjów jest prezentacja zagadnień teoretycznych, rezultatów badań, doświadczeń zawodowych oraz zastosowań psychologii behawioralnej. Sympozja Naukowe PTPB gromadzą wszystkich najwybitniejszych przedstawicieli psychologii behawioralnej w Polsce, stanowiąc doskonałą okazję do wymiany poglądów i integracji środowiska.

§ **Scientific activity.** Since 2005 each consecutive year PSBP organizes Scientific Symposia celebrating Skinner's birthday, as he invented experimental behavioral analysis. The aim of the symposia is to present theoretical issues, research results, professional experiences, and the application of behavioral psychology. The Scientific Symposia of PSBP provide an opportunity for all most prominent representatives of behavioral psychology in Poland to meet, creating a great opportunity for them to exchange ideas and integrate.

§ **Działalność wydawnicza.** Przy współpracy z PTPB ukazało się drugie wydanie książki Maxiego C. Maultsby'ego „*Racjonalna Terapia Zachowania. Podręcznik terapii poznawczo-behawioralnej*” (Wydawnictwo Dominika Księskiego „Wulkan”, Żnin 2008).

§ **Editorial activity.** Cooperating with PSBP published was the second edition of “Handbook of Rational Self-Counseling” by Maxie C. Maultsby (Dominik Księski's Wulkan Publishing House, Żnin 2008).

PTPB jest także patronem wydania książki „*Współczesna psychologia behawioralna. Wybrane zagadnienia*” pod redakcją Przemysława Bąbla i Pawła Ostaszewskiego (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008) oraz książki Przemysława Bąbla, Moniki Suchowierskiej i Pawła Ostaszewskiego „*Analiza zachowania od A do Z*” (Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2010).

PSBP is also the patron of the book “Contemporary Behavioral Psychology. Selected Topics”, edited by Przemysław Bąbel and Paweł Ostaszewski (Jagiellonian University Publishing House, Kraków 2008) and the book by Przemysław Bąbel, Monika Suchowierska and Paweł Ostaszewski “Behavior Analysis from A to Z” (Gdańsk Psychological Publishing House, Gdańsk 2010).

§ **Działalność szkoleniowa.** PTPB organizuje szkolenia, wykłady i prelekcje. Największą popularnością cieszą się warsztaty z Racjonalnej Terapii Zachowania, organizowane cyklicznie od 2005 r. Najważniejszym przedsięwzięciem szkoleniowym, w które zaangażowane jest PTPB, jest trzyletni program kursów zakończonych uzyskaniem certyfikatu terapeuty behawioralnego (więcej na stronie: www.terapiabehawioralna.pl).

§ **Działalność na rzecz środowiska psychologów i psychoterapeutów.** Przedstawiciele PTPB biorą aktywny udział w pracach nad ustawą o zawodzie psychologa, prowadzonych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

§ **Educational activity.** PSBP organizes trainings and lectures. The workshops on Rational Behavior Therapy seem have gained the greatest popularity. They are organized periodically since 2005. The greatest enterprise PSBP is involved in forms a three year program of courses, after whose completion the participants are awarded with a certificate of behavioral therapist (more information on: www.terapiabehawioralna.pl).

§ **Activity for psychologists and psychotherapists.** The representatives of PSBP participate actively in the works on the Act on The Profession of Psychologist, conducted in The Ministry of Work and Social Politics.

Członkostwo

Aby zostać członkiem PTPB należy złożyć deklarację członkowską. Formularz deklaracji członkowskiej znajduje się na stronie www.ptpb.pl w zakładce „członkostwo”.

Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej
al. Mickiewicza 3
31-120 Kraków

e-mail: info@ptpb.pl

www.ptpb.pl

Membership

In order to become a member of PSBP one should fill in an application. The form of application can be found on: www.ptpb.pl.

Polskie Towarzystwo Psychologii
Behawioralnej
al. Mickiewicza 3
31-120 Kraków

e-mail: info@ptpb.pl

www.ptpb.pl

Indeks osobowy / *Index of participants*

Baum William 6, 9, 14, 20, 23
Bąbel Przemysław 5, 6, 11, 15, 21, 33, 48, 56
Białaszek Wojciech 13, 19, 34
Czabała Czesław 5, 6,
Czerniawska Ewa 5, 6, 13, 15, 19, 20, 21, 24
Grzegorzczuk-Dłuciak Nela 15, 21, 35
Hajduczek Magdalena 13, 19, 36
Ignaczewska Beata 15, 21, 37
Kanarkowska Ewelina 15, 21, 38
Kielar-Turska Maria 5, 6, 15, 16, 20, 21, 22, 25
Kossowska Małgorzata 10, 14, 20,
Koszur Julita 16, 22, 39
Krzyżewski Krzysztof 5, 6, 14, 20, 26
Kuliga Ewa 15, 21, 35
Lelonek Bernadeta 13, 19, 40
Michalska Anita 15, 21, 38
Nęcka Edward 5, 6, 12, 13, 18, 19, 27
Niedźwieńska Agnieszka 5, 6, 14, 19, 20, 27
Oniszk Adriana 13, 19, 41
Ostaszewski Paweł 5, 6, 12, 18, 28, 48, 56
Pisula Wojciech 5, 6, 16, 22, 29
Polczyk Romulad 5, 6, 10, 12, 14, 18, 20, 30
Rachlin Howard 5, 6, 9, 12, 18, 31
Siekańska Małgorzata 16, 22, 42
Strelau Jan 5, 6, 14, 20, 31, 32
Suchowierska Monika 5, 6, 48, 56
Swebodziński Bartłomiej 16, 22, 43
Szpitalak Malwina 17, 22, 44
Wyatt Joseph 59
Ziółkowska Anna M. 5, 6, 10, 16, 21, 45

PRZEGLĄD PSYCHOLOGICZNY, 2009, TOM 52, Nr 3, 521-525

Sprawozdania

Sprawozdanie z V Sympozjum Naukowego Polskiego Towarzystwa Psychologii Behawioralnej Kraków, 20-21 marca 2009 roku

W dniach 20-21 marca 2009 r. w Krakowie odbyło się V Sympozjum Naukowe zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej. Obrady rozpoczęły się w dniu 105. rocznicy urodzin B. F. Skinnera. Jubileuszowy charakter Sympozjum podkreślony został przez szczególne miejsce konferencji – Aulę Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego – oraz projekcję ostatniego publicznego wystąpienia Skinnera, które odbyło się na 10 dni przed jego śmiercią w Bostonie. Wykład ten wygłoszony został przez Skinnera z okazji przyznania mu przez Amerykańskie Towarzystwo Psychologiczne nagrody za całokształt działalności naukowej.

Celem Sympozjum było rozwinięcie tematu ubiegłorocznej konferencji dotyczącej możliwości i ograniczeń psychologii behawioralnej i psychologii poznawczej. Temat ten został podjęty na początku w wystąpieniu Skinnera, który mówił o tym, dokąd wiedzie poszukiwanie wyjaśnień zachowania człowieka w jego umyśle, a dokąd poszukiwanie wyjaśnień w środowisku. Następnie problematyka ta została poruszona w 9 wykładach i 21 referatach, podzielonych na pięć sesji tematycznych. Nad jakością przemówień czuwał Komitet Naukowy w składzie: prof. dr hab. Jan Czesław Czabała (APS), prof. dr hab. Maria Kielar-Turska (UJ), prof. dr hab. Edward Nęcka (UJ), prof. dr hab. Piotr Oleś (KUL, SWPS), prof. dr hab. Paweł Ostaszewski (UW, SWPS), prof. dr hab. Wojciech Pisula (IP PAN), dr hab. Ewa Czerniawska (prof. UW), dr hab. Krzysztof Krzyżewski (prof. UKSW), dr hab. Agnieszka Niedźwieńska (UJ), dr hab. Romuald Polczyk (UJ), dr Przemysław Bąbel (UJ), dr Monika Suchowierska (SWPS).

Wykłady, które otwierały bądź kończyły kolejne sesje, wygłosili: prof. Edward Nęcka, prof. Paweł Ostaszewski, dr hab. Krzysztof Krzyżewski (prof. UKSW), dr hab. Romuald Polczyk, prof. Piotr Oleś, prof. Maria Kielar-Turska, prof. Czesław Czabała, dr hab. Ewa Czerniawska.

Profesor Nęcka przedstawił trudności, jakie stwarza nauce odpowiednie ujęcie problemu samokontroli – wymaga on bowiem opisu z pozycji dalekich od klasycznego pozytywizmu. Nauka empiryczna oferuje wyjaśnienia w terminach przyczynowo-skutkowych, co prowadzi do kłopotów w zrozumieniu zjawisk polegających na samoregulacji i samokontroli. W psychologii poznawczej problem ten przejawia się w tendencji do szukania wyjaśnień pozornych. W referacie ukazane zostały możliwości i ograniczenia naukowego ujęcia tego zagadnienia.

Profesor Ostaszewski, przeciwstawiając się powszechnemu pogładowi, że Skinner był ostatnim przedstawicielem behawioryzmu, zaprezentował tezy dwóch ważnych post-Skinnerowskich rodzajów behawioryzmu. Pierwszym z nich jest behawioryzm teleologiczny Rachlina, który analizuje tylko zachowania obiektywnie obserwowane, a terminy odnoszone do poziomu mentalnego traktuje jako nazwy typowych wzorców zachowania rozciągniętych w czasie. Drugi – behawioryzm teoretyczny Staddon – włącza do wyjaśniania zachowania terminy czysto teoretyczne, dotyczące hipotetycznych stanów wewnętrznych, wynikających ze specyficznej historii doświadczeń ze środowiskiem, a nie będących ani bodźcami, ani reakcjami.

Wykład prof. Krzyżewskiego dotyczył książki Skinnera *Science and human behavior*, w której Skinner nie tylko dokonał przejścia od zachowania jako obiektu badania psychologicznego do zachowującego się (*behaber*), lecz także mocno eksponował to przejście i podkreślał jego znaczenie. Pozwolił tym samym postawić pytanie o przesłanki tego przejścia, sposób jego dokonania i jego rezultat w postaci pewnej wizji tego zachowującego się. Skinner stwierdził: „Zachowanie domaga się jakiegoś zachowującego się organizmu”, po czym nastąpił szereg stwierdzeń dookreślających owego zachowującego się w wyniku analizy jego zachowania. Z tego względu, iż taki sposób pracy jest charakterystyczny nie tylko dla innych behawiorystów, lecz także dla psychologów o innej orientacji teoretycznej, można według Krzyżewskiego potraktować zabieg Skinnera jako pewną propozycję w dyskusji na temat możliwości zbudowania antropologii psychologicznej.

O sposobach wyjaśniania sugestialności interrogatywnej, czyli podatności na sugestię w kontekście przesłuchania, opowiedział dr hab. Romuald Polczyk (UJ). Istniejące teorie sugestialności koncentrują się na procesach poznawczych i emocjonalnych. W wystąpieniu zaprezentowana została możliwość wyjaśnienia tego zagadnienia zgodnie z podejściem behawioralnym. Opierając się na założeniu, że w codziennym życiu ludziom często zadawane są pytania sugerujące pożądaną odpowiedź, można wnioskować, że pytający, otrzymując oczekiwaną odpowiedź, doznaje satysfakcji, wskutek czego zachowuje się w nagradzający dla pytanego sposób. W ten sposób ludzie uczyliby się ulegać sugestiom.

W swoim wystąpieniu prof. Oleś podjął temat inspiracji behawiorystycznych w teoriach osobowości. Mówił o znaczeniu wnioskowania przyczynowo-skutkowego i eksperymentalnego paradygmatu badawczego w rozwoju teorii społecznego uczenia się oraz poznawczych teorii uczenia się. Zaznaczył, że choć w ostatnich dekadach odchodzi się w psychologii osobowości od prostych wyjaśnień przyczynowo-skutkowych na rzecz bardziej złożonych modeli zjawisk, istnieją takie domeny zachowań, które w sposób wystarczający opisują i wyjaśniają reguły opracowane w ramach behawioryzmu.

Prof. Kielar-Turska skupiła się w swoim wykładzie na strategiach komunikacyjnych rodziców w interakcji z dzieckiem. Przedstawiła wyniki badań (Lasota, Kielar-Turska, 2008), które wykazały różnice w zachowaniach komunikacyjnych matek w stosunku do dzieci, u których rozwój mowy przebiegał w sposób prawidłowy, oraz w stosunku do dzieci, u których rozwój mowy był opóźniony. W pierwszym przypadku częściej pojawiały się strategie rozwijające, rozszerzanie pola uwagi dziecka, pozostawianie dziecku swobody. W drugim – częściej występowały strategie ograniczające, wyręczanie dziecka, kontrola imperatywna. Uzyskane wyniki badań sugerują, że korygowanie i stymulowanie rozwoju dziecka należałoby rozpocząć od treningu strategii rodziców stosowanych wobec dzieci.

Prof. Czabała zwrócił uwagę na to, że w obszarze badań nad skutecznością różnych terapii zaprzestano koncentrowania się na pytaniu, która psychoterapia jest najbardziej skuteczna, sformułowano natomiast pytanie o to, jaka terapia jest najbardziej efektywna w leczeniu konkretnego zaburzenia. Pytanie to opiera się na założeniu, że skuteczność określonych metod zależy od ich adekwatnego doboru do leczenia zróżnicowanych zaburzeń psychicznych. W wystąpieniu przedstawiono wyniki badań potwierdzających użyteczność stosowania technik behawioralnych w leczeniu różnego rodzaju zaburzeń lękowych (fobie, lęk uogólniony, napadowe zaburzenia lękowe), w zaburzeniach depresyjnych, w uzależnieniach.

W swoim wykładzie prof. Czerniawska odpowiadała na pytanie: „Czy i dlaczego funkcje węchowe człowieka są warte zainteresowania?” Duże znaczenie funkcji węchowych dla człowieka wynika stąd, że zapach wywiera duży wpływ na jego zachowanie.

wanie, jak również na emocje i funkcjonowanie poznawcze. Wpływ ten jest jednak inny niż sugerowałyby to działania osób w branży marketingowej. Zaprezentowana została specyfika zmysłu węchu na tle innych zmysłów oraz specyfika pamięci węchowej na tle innych rodzajów pamięci. Wskazano na znaczenie diagnozy funkcji węchowych w przypadku pewnych schorzeń psychicznych i somatycznych.

Pierwsza z sesji referatowych, prowadzona przez P. Ostaszewskiego, nosiła tytuł: „Z historii psychologii behawioralnej”. Po wykładzie plenarnym prof. Krzyżewskiego wygłoszone zostały trzy referaty. Pierwszą prelegentką była Anna M. Ziółkowska (UW, PTPB), która odwoływała się do wygłoszonego przez Skinnera 25 lat temu referatu zatytułowanego: „Dlaczego nie podejmujemy działań mających na celu ocalenie świata”. Autorka przedstawiła przewidywane przez Skinnera zagrożenia dla świata, ich przyczyny oraz proponowane sposoby rozwiązania z perspektywy 25 lat, które minęły od wygłoszenia tego referatu. Referat Magdaleny Świeżaczyńskiej (UW) dotyczył sposobu widzenia behawioryzmu przez Dennetta. Twierdził on, będąc w całkowitej opozycji wobec Skinnera, że przy opisie zachowania należy używać intencjonalnego słownictwa, gdyż opis jedynie za pomocą historii wzmocnień nie wystarcza. Wystąpienie miało na celu ukazanie braku zrozumienia lub niewłaściwą interpretację zasad radykalnego behawioryzmu. Dominika Czajak (UJ, PTPB) przybliżyła słuchaczom postać Iwana Pietrowicza Pawłowa. Ukazała przemianę Pawłowa fizjologa w Pawłowa psychologa, drogę prowadzącą go do jego znanych na całym świecie odkryć oraz przytoczyła pewne mało znane fakty z życia wybitnego naukowca.

Sesja druga zatytułowana została „Jedno zachowanie – różne punkty widzenia”. Przewodniczył jej prof. Nęcka. Sesja rozpoczęła się wykładem plenarnym Romualda Polczyka, następnie referaty wygłosiło pięciu prelegentów. Przemysław Bąbel przedstawił ewolucję poglądów dotyczących udziału procesów poznawczych w warunkowaniu klasycznym i instrumentalnym. W klasycznym podejściu procesy poznawcze nie odgrywały żadnej roli w procesie uczenia się. Twierdzenia Tolmana traktowano jak herezję. Z czasem jednak herezja przestała być herezją, wręcz przeciwnie – stała się dogmatem. W refleksji nad tym, czy słusznie, zaprezentowane zostały badania wskazujące na to, że zarówno warunkowanie klasyczne, jak i instrumentalne może mieć charakter automatyczny. Następny referat, dotyczący roli nagród i kar w powstawaniu efektu oczekiwań nauczyciela, zaprezentował Sławomir Trusz (UP, PTPB). Przedstawione zostały wczesne badania dotyczące samospełniających się przepowiedni oraz rezultaty późniejszych metaanaliz, wskazujące, że znaczenie sprzężeń zwrotnych w powstawaniu efektu oczekiwań nauczyciela jest raczej niewielkie. Przeanalizowano rolę nagród i kar na podstawie teorii czterech czynników pośredniczących Rosenthala. Arkadiusz Białek (UJ) zreferował istniejące obecnie stanowiska w sporze dotyczącym wyjaśniania zdolności szympansov do podążania za cudzym spojrzeniem. Nie istnieje jednoznaczna odpowiedź na pytanie, czy umiejętność ta wynika jedynie z reagowania szympansov na wskazówki zawarte w zachowaniu innych osobników, czy też opiera się na ich wiedzy odnoszącej się do tego, co inny organizm widzi. Łukasz Paw (UJ, PTPB), odpowiadając na pytanie: „Czy gołąb doświadcza dysonansu poznawczego”, zaprezentował paradygmat eksperymentalny, rozwijany głównie przez Zentalla, w którym gołąb prezentuje zachowania dające się wyjaśnić za pomocą pojęcia dysonansu poznawczego. Zachowanie gołębia można jednak przedstawić w kategoriach mniej złożonych zachowań. Jest to dla prelegenta punkt wyjścia do rozważań na temat przydatności wprowadzania do psychologii nowych teoretycznych konstruktorów wyjaśniających zachowanie człowieka. Ostatni w tej sesji referat zaprezentował Krzysztof Cipora (UJ, PTPB), który analizował techniki neurolingwistycznego programowania pod kątem występowania w nich elementów procesów warunkowania. Wyodrębnił wspólne części pewnych interwencji,

wyrażonych jednak w zupełnie różnych językach. Równocześnie wskazywał na obszary, w których te interwencje w istotny sposób się od siebie różnią.

Sesja trzecia, której przewodniczyła prof. Kielar-Turska, dotyczyła tematu skuteczności terapii behawioralnej. Po wykładzie plenarnym Cz. Czabala wystąpili: Monika Suchowierska (SWPS, Centrum Wczesnej Interwencji Krok po Kroku) i Rafał Kawa (UW, Centrum Wczesnej Interwencji Krok po Kroku). Zdefiniowali oni, czym jest nauka, pseudonauka i antynauka, by następnie, na postawie wyników różnych badań, przedstawić, które ze stosowanych powszechnie oddziaływań mających na celu poprawę funkcjonowania dzieci z autyzmem można zaliczyć do podejść naukowych, pseudonaukowych, a także antynaukowych. Alina Sylka i Monika Zielińska (Uniwersytet Gdański, Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych) przedstawiły program interwencji kryzysowej stosowanej przy budowaniu zachowań werbalnych u dzieci z zaburzeniem ekspresji słownej. Efekty terapii zaprezentowały na przykładzie dzieci leczonych w Centrum. Katarzyna Kasprzyk i Joanna Wachel (Filia nr 1 Szkoły Podstawowej nr 6 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 4 w Krakowie) zaprezentowały badania własne, przeprowadzone na dwojgu dzieciach z autyzmem, mające na celu określenie skuteczności uczenia z wykorzystaniem nagród pozytywnych, kar pozytywnych oraz rekonstrukcji.

Sesja czwarta, prowadzona przez prof. Czabale, dotyczyła możliwości terapii behawioralnej. Po wykładzie plenarnym prof. Kielar-Turskiej można było usłyszeć cztery referaty. Pierwszy wygłosiły Monika Szmida i Monika Zielińska (Uniwersytet Gdański, Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych). Przedstawiły one historię postępowania terapeutycznego zastosowanego u dziewczynki z autyzmem w celu wyeliminowania wania moczenia dziennego. Porównywały techniki stosowane przez różne placówki. Wystąpienie zakończyły pytaniem o etykę w pracy terapeuty behawioralnego. Aneta Bagińska i Monika Zielińska (Uniwersytet Gdański, Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych) podjęły problem właściwej diagnozy i skuteczności terapii mutyzmu wybiórczego. Przedstawiły również własne doświadczenia w pracy z osobami cierpiącymi na mutyzm wybiórczy. Joanna Jaworska, Anna Lubomirska i Ewa Włodarska (Instytut Wspomagania Rozwoju Dziecka) zaprezentowały korzyści płynące z zastosowania planów aktywności w rozwijaniu deficytowych sfer u dzieci z autyzmem. Wskazały na elastyczność metody, umożliwiającą tworzenie planów odpowiednich dla różnych poziomów funkcjonowania dzieci oraz dopasowanych do rodzaju kształtowanych umiejętności. Ostatni w tej sesji tematycznej referat wygłosiła Anna Rejek (Przedszkole Integracyjne nr 247 w Warszawie). Dotyczył on wywoływania mowy u dzieci z autyzmem przy wykorzystaniu elementów terapii behawioralnej i terapii przez zabawę. Zagadnienie zostało omówione na przykładzie dwuletniego uczestnika zajęć logopedycznych.

W ostatniej sesji, zatytułowanej „Zastosowania psychologii behawioralnej”, prowadzonej przez Agnieszkę Niedźwieńską, zaprezentowanych zostało pięć referatów. Małgorzata Siekańska (Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie) mówiła o zachowaniach rodziców wobec dzieci uprawiających sport wyczynowo. Wskazywała na rozbieżności między opiniami rodziców i ich dzieci dotyczące zachowań spostrzeganych jako wywieranie presji i zachowań spostrzeganych jako wspieranie. Ukazała, jak można efektywnie wspierać dzieci uprawiające sport. Beata Wasylewicz (UJ) przedstawiła badania dotyczące skuteczności terapii EEG *biofeedback* w leczeniu ADHD. Omówiła zmiany pojawiające się wskutek takiej terapii na poziomie behawioralnym i poznawczym, a także w sposobie funkcjonowania struktur mózgowych. Aleksandra Gronostaj (UJ, Interwencyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza dla Dziewcząt) zaprezentowała techniki behawioralne wykorzystywane w pracy personelu placówki opiekuńczo-

-wychowawczej typu interwencyjnego. Wskazywała na istotność jasnego i szczegółowego precyzowania wymagań oraz systematycznego stosowania wzmocnień. O wpływie wzmocnień na zachowanie mówiła również Alicja Leszczyńska (UJ). Wskazała, w jaki sposób prawo dopasowania pozwala opisywać, przewidywać i pozytywnie wpływać na zachowanie uczniów. Ostatni referat, zatytułowany przewrotnie: „Co daje skrzyżowanie komputera z budzikiem?”, wygłoszony przez Karola Wolskiego (UJ), dotyczył możliwości zastosowania psychologii poznawczo-behawioralnej w projektowaniu przedmiotów codziennego użytku.

Na zakończenie warto podkreślić, że zadanie, jakie stawia sobie Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej, z przewodniczącym Przemysławem Bąblem na czele, jest wciąż realizowane. Zadaniem tym jest rozwijanie i propagowanie wiedzy psychologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem analizy behawioralnej jako nauki o zachowaniu. Coroczne konferencje są dobrym sposobem, by taką wiedzę psychologiczną szerzyć. Jednocześnie uwidacznia się ogromna potrzeba środowiska, by taką wiedzę zdobywać. Przejawia się to w coraz większej liczbie słuchaczy, którzy przyjeżdżają na konferencję z całej Polski. Są wśród nich reprezentanci zarówno ośrodków akademickich, jak i terapeutycznych. Z roku na rok zwiększa się również liczba wystąpień, w tym najwybitniejszych polskich psychologów. Tegoroczna konferencja była potwierdzeniem tego, że Towarzystwo się rozwija, a jego wpływ na rozwój wiedzy psychologicznej jest coraz większy.

Beata Wasylewicz
Instytut Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Premiera książki

Book premiere

Analiza zachowania od A do Z

Behavior Analysis from A to Z

Przemysław Bąbel, Monika Suchowierska
i Paweł Ostaszewski

by Przemysław Bąbel, Monika Suchowierska
& Paweł Ostaszewski

Gdańsk 2010: Gdańskie Wydawnictwo
Psychologiczne

Gdańsk 2010: Gdańsk Psychological Publi-
shing House

Słowo wstępne prof. W. Josepha Wyatta

Foreword by prof. W. Joseph Wyatt

„Analiza zachowania od A do Z” autorstwa Przemysława Bąbela, Moniki Suchowierskiej i Pawła Ostaszewskiego jest pierwszą w Polsce książką poświęconą pasjonującej dziedzinie psychologii, jaką jest analiza zachowania. Jest to swego rodzaju przewodnik dla osób, których celem jest polepszenie życia innych – na przykład ludzi z różnego rodzaju zaburzeniami, a także osób rozwijających się w sposób typowy, ale cierpiących z powodu depresji czy lęków – za pomocą dowiedzionych naukowo praw zachowania.

Now is the time for the first Polish language, comprehensive book about the exciting field known as behavior analysis. “Behavior Analysis From A to Z” by well-known behavior analysts P. Bąbel, Monika Suchowierska and P. Ostaszewski is that book. It will serve as a guide for people who are interested in improving lives of others--such as those with disabilities and those whose cognitive functioning is average or above but who suffer with problems of depression, anxiety and the like—by applying scientifically derived principles of behavior.

Książka ta będzie pomocna dla profesjonalistów i paraprofesjonalistów pracujących w sektorze zdrowia publicznego, w dziedzinie psychologii, medycyny, pomocy społecznej, doradztwa oraz edukacji specjalnej. Z zawartych w niej informacji skorzystają studenci wymienionych kierunków, a także rodzice osób z zaburzeniami.

The book will be useful to professionals and paraprofessionals in the mental health and behavioral health fields, in psychology, medicine, social work, counseling and special education. Students in those fields, as well as parents of those with disabilities will also find the book quite beneficial.

Analiza zachowania jest dyscypliną rozwijającą się. Jej podstawę stanowi pogląd, że postęp jest możliwy wtedy, gdy do badania zachowania przyjmiemy

Behavior analysis is a growing field. It is based on the concept that we progress when we take a science-based approach to the study of behavior and the applications of those findings to human

podejście naukowe, a uzyskane rezultaty wykorzystamy do rozwiązywania problemów życia codziennego. Dyscyplina ta wyrosła z prac profesora psychologii na Uniwersytecie Harvarda Burrhusa Frederica Skinnera, oraz z prac innych badaczy i przez ostatnich czterdzieści lat dynamicznie rozwija się. Przykładem niech będzie Association for Behavior Analysis International – ABAI (Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Zachowania), główna organizacja skupiająca analityków zachowania, która powstała w 1974 roku i zrzesza kilkuset członków, głównie ze Stanów Zjednoczonych. Obecnie do ABAI przynależy ponad 10 tysięcy osób ze Stanów oraz z afiliowanych oddziałów w wielu krajach na całym świecie, także z Polski.

W Polsce, podobnie jak w Stanach Zjednoczonych i w innych krajach, analiza zachowania jest uznawana za podstawę terapii autyzmu i zaburzeń rozwoju. Jest tak prawdopodobnie dlatego, że jest jedyną terapią dla osób z autyzmem, której efektywność została udowodniona naukowo. Jednakże możliwości wykorzystania analizy zachowania są znacznie szersze, można je wskazać w każdej sferze życia. Na przykład w czasie ostatniej dorocznej konferencji ABAI prezentowano wykłady i prelekcje dotyczące tak szerokiej gamy tematów, jak: zaburzenia nastroju, zaburzenia lękowe, bezpieczeństwo pracy, więziennictwo, stomatologia i medycyna oraz zaburzenia rozwoju.

Analiza zachowania staje się coraz bardziej znana w Polsce. Obecnie cztery uczelnie wyższe regularnie oferują studentom kursy z tej dziedziny. W Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, w której

problems. Growing out of the work of Harvard University professor B. F. Skinner and others, the field has expanded rapidly over the past forty years. For example, its primary world-wide organization is the Association for Behavior Analysis International which came into existence in 1974 with a few hundred members, mostly in the U.S. Today the organization has well over ten thousand members in it and in its affiliated chapters in several dozen nations, including Poland.

In Poland, as in the U.S. and a number of other countries, behavior analysis is mainly thought of as the basis of treatment for those with autism and other developmental disabilities. That is probably because behavior analysis remains the only scientifically validated treatment for autism. However, the field is much broader than autism. Its applications are to be found in virtually every field. For example, the most recent annual conference of the Association for Behavior Analysis International included presentations on such diverse topics as treatment of mood and anxiety disorders, driver and industry safety, prisons and corrections, dentistry and medicine as well as the developmentally disabled.

As behavior analysis has become more popular in Poland, it is important that a book such as this one is available. At present, at least four universities in Poland regularly offer courses in behavior analysis. At the Warsaw School of Social Sciences and Humanities, home of two of the authors, is the first Polish program leading to board certification in behavior analysis. Additionally, there are now two Polish organizations whose missions are to support

wykłada dwójka autorów tej książki, zorganizowano pierwsze w Polsce spełniające wymogi Analysis Certification Board (Rady Certyfikacyjnej Analizy Zachowania) studia podyplomowe ze stosowanej analizy zachowania, umożliwiające uzyskanie certyfikatu analityka zachowania. Ponadto istnieją w Waszym kraju dwie organizacje wspierające analityków zachowania i popularyzujące wiedzę z tej dyscypliny. Potrzebne są zatem takie publikacje, jak przedstawiana właśnie czytelnikowi „*Analiza Zachowania od A do Z*”.

Książka ta składa się z pięciu rozdziałów. Najbardziej obszerna jej część stanowią rozdziały trzeci i piąty – leksykon ponad 250 najważniejszych terminów z zakresu analizy zachowania (wraz z definicjami – rozdz. trzeci) oraz angielsko-polski słownik zawierający ponad 600 haseł (rozdz. piąty). Każda dyscyplina ma swoją terminologię, dlatego warto mieć łatwy dostęp do najczęściej wykorzystywanych w niej pojęć.

Pozostałe rozdziały niniejszej książki są nie mniej ważne. Na przykład w rozdziale drugim autorzy rozwiewają mity narosłe wokół analizy zachowania. Kilka lat temu miałem przyjemność prowadzić wykłady w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej. Jeden z nich był zatytułowany „*Analiza zachowania: mity i rzeczywistość*”. W czasie wykładu omawiałem kilkanaście nieporozumień związanych z tą dyscypliną. Na przykład w przeszłości niesłusznie sądzono, że terapia behawioralna wykorzystuje głównie karanie jako mechanizm zmiany zachowania (w rzeczywistości terapeuci behawioralni korzystają przede wszystkim z technik opartych na wzmacnianiu pozytywnym),

and spread the field. Thus, a book such as this one has come along at the right time. The book is divided into five sections. A major part of the book (Chapters Three and Five) is a glossary of over 250 behavior analytic terms and an English-Polish dictionary of over 600 terms related to the field (Chapter Five). Every field has its terminology. Thus, it is helpful to have ready access to the terms that are commonly used in the field.

Other features of the book are important as well. Chapter Two corrects a number of misconceptions and myths about the field. Several years ago I had the pleasure of making several presentations at the Warsaw School of Social Sciences and Humanities. One of them was titled, “Behavior Analysis: Myths versus Realities.” Historically, behavioral treatment has been erroneously described as mainly based on punishment (In reality-- it is mainly based on positive reinforcement.), and as failing to account for unconscious causes of disorders (Reality--typically, such hypothesized underlying causes are fiction, and the patient needs a more straightforward, science-based approach.), and other misrepresentations. It is good that such misrepresentations are addressed head-on.

Another section of the book provides an overview of the field, including who is rightly termed a behavior analyst and how does he work. These are valuable information for individuals who wish to pursue a career in behavior analysis. There is a section that provides resources to including listings of institutions where courses and workshops on behavior analysis are held, listings of behavior analytic publications

a także ignoruje nieświadomione przyczyny zaburzeń (w rzeczywistości takie hipotetyczne powody zaburzeń są fikcją, a pacjenci potrzebują podejścia bardziej bezpośredniego, opartego na danych naukowych). Dobrze, że w tej książce ten i inne mity dotyczące analizy zachowania zostają obalone.

Autorzy omawiają też specyfikę dyscypliny, jaką jest analiza zachowania, oraz pracę analityka zachowania. Są to cenne informacje dla osób pragnących zawodowo zajmować się tą dziedziną. Wzbogacone o listę instytucji, które prowadzą kursy i szkolenia z zakresu podejścia behawioralnego, o wykaz publikacji z dziedziny analizy zachowania oraz listę ośrodków prowadzących terapię behawioralną, będą bardzo przydatne dla Czytelnika.

Analiza zachowania staje się coraz bardziej popularna, zapoznaje się nią coraz większa liczba osób, a także rozszerza się zakres problemów, do których rozwiązywania jest wykorzystywana, zatem niniejsza książka nie mogła ukazać się we właściwszym czasie. Gorąco polecam ją profesjonalistom, studentom i rodzicom!

W. Joseph Wyatt
Uniwersytet Marshalla
Huntington, Zachodnia Wirginia, USA
Styczeń 2010

in Polish, and institutions where behavioral therapies may be obtained in Poland.

As behavior analysis spreads both geographically and in the populations and disorders it targets, the time is right for this book. I recommend it to professionals, students and parents.

W. Joseph Wyatt, Ph.D.
Marshall University
Huntington, WV USA
January 2010

Spis treści

Table of contents

O autorach

About authors

Słowo wstępne dr. Geralda L. Shooka

Foreword by dr. Gerald L. Shook

Słowo wstępne prof. W. Josepha Wyatta

Foreword by prof. W. Joseph Wyatt

Przedmowa

Preface

1. Co to jest analiza zachowania i czym się zajmuje? – wprowadzenie

1. What is behavior analysis and what is its focus? – introduction

2. Czy to prawda, że...? Mity i rzeczywistość analizy zachowania

2. Is it true that....? – myths and misconceptions about behavior analysis

3. Jak porozumieć się z analitykiem zachowania? Słownik podstawowych pojęć

3. How to communicate with a behavior analyst? – glossary of most common terms

4. Analiza zachowania w Polsce – ośrodki akademickie, terapeutyczne, stowarzyszenia, konferencje i publikacje

4. Behavior analysis in Poland - academic institutions, therapeutic centers, associations, conferences and publications

5. Słownik angielsko-polski analizy zachowania

5. English-Polish dictionary of behavior analytic terms

Bibliografia

Bibliography

Indeks nazwisk

Index of names

Indeks haseł

Index of terms

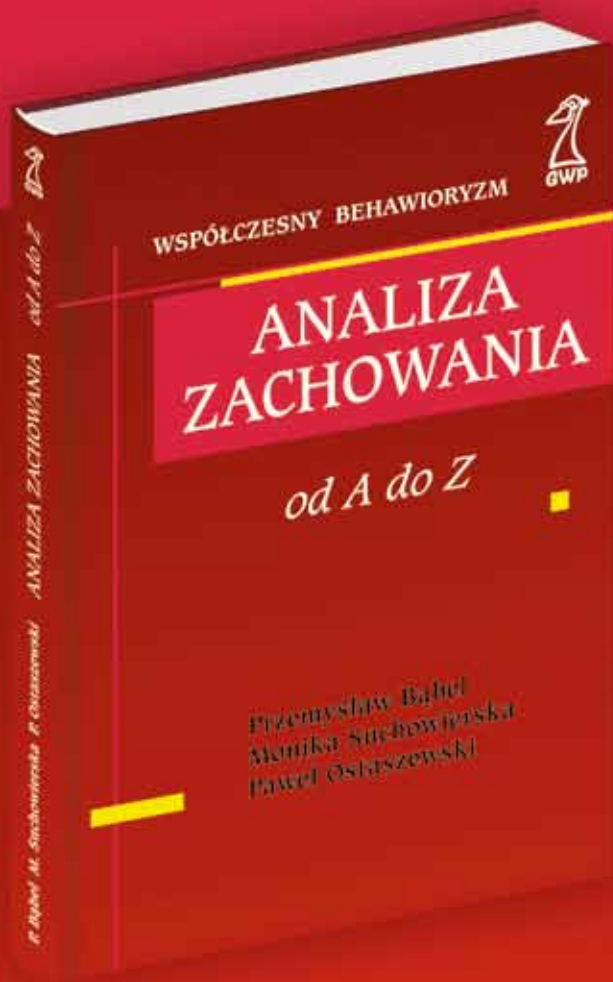
Książka w zwięzły sposób prezentuje rozwijający się intensywnie na świecie, a w Polsce jeszcze stosunkowo mało znany nurt badawczy i praktyczny, będący współczesną wersją behawioryzmu. Analiza zachowania zajmuje się badaniem zachowań ludzi i zwierząt z perspektywy wpływu, jaki wywierają na nie różnorodne czynniki środowiskowe.

GDAŃSKIE
WYDAWNICTWO
PSYCHOLOGICZNE

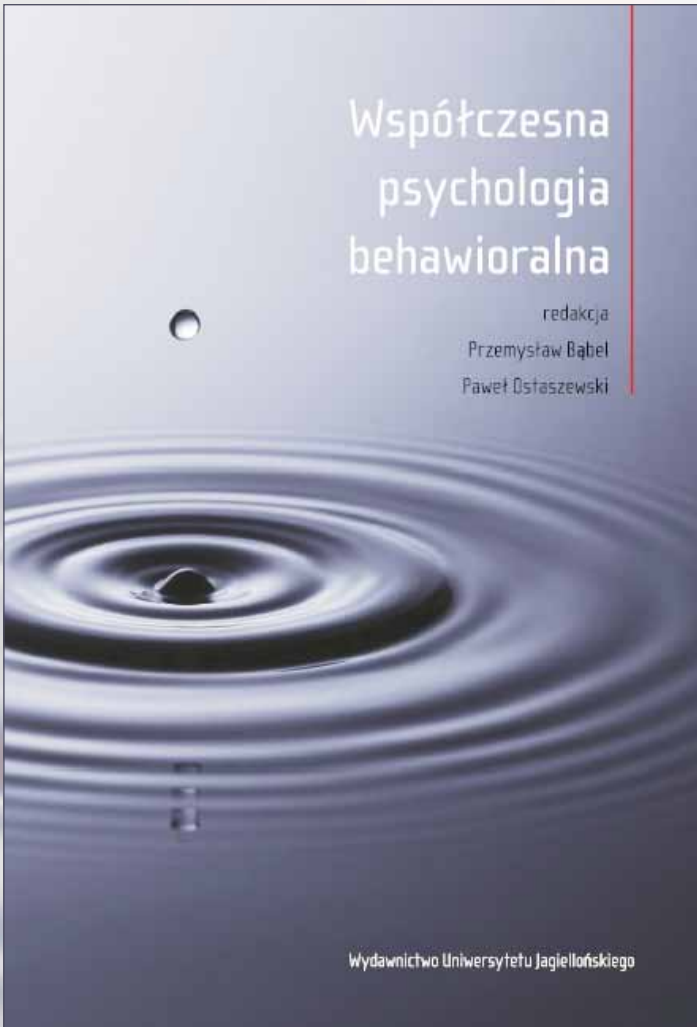
ul. Bursztynowa 25
80-342 Gdańsk
tel. (58) 511 34 31
faks (58) 511 34 34

www.gwp.pl

- Zwięzła forma przewodnika, łącząca w sobie cechy wprowadzenia do dziedziny oraz słownika pojęć.
- Idealna pomoc dla studentów psychologii oraz pedagogiki, terapeutów, lekarzy, pedagogów i psychologów szkolnych, rodziców i nauczycieli dzieci z zaburzeniami rozwojowymi oraz psychologów prowadzących badania z zakresu analizy zachowania.

NAJSZERSZA PREZENTACJA ZAGADNIENÍ PSYCHOLOGII BEHAWIORALNEJ NA POLSKIM RYNKU WYDAWNICZYM

Zawiera m.in.:

- podstawy teoretyczne, metody i zastosowania psychologii behawioralnej
- zainteresowania i kierunki badań prowadzonych przez polskich psychologów behawioralnych na tle dorobku światowego
- cele, jakie może sobie stawiać badacz

Jest to książka niezwykła. To, co łączy wszystkie teksty, to przynależność ideowa, teoretyczna i metodologiczna do jednego systemu teoretycznego, lub szerzej, ideologicznego. Jest nim behawioryzm wyrastający z teoretycznych podstaw stworzonych przez B. F. Skinnera.

(z recenzji Prof. Wojciecha Pisuli)

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
JAGIELLOŃSKIEGO

www.wuj.pl

REDAKCJA: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków, tel. (12) 631-18-80, e-mail: redakcja@wuj.pl
DYSTRYBUCJA: ul. Wrocławska 53, 30-011 Kraków, tel. (12) 631-01-97, e-mail: sprzedaz@wuj.pl

PATRONAT

Charaktery
magazyn psychologiczny

ptpb
publiczno naukowe
psychologii behawioralnej

Wydano nakładem Polskiego Towarzystwa Psychologii Behawioralnej

/ Edited by Polish Society for Behavioral Psychology

Projekt graficzny i skład / *Design & composition*

Maciej Michalski

